

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา

People's Attitude towards Community-Based Microfinance:

A Case Study of Songkhla Province

รัชภัฏธรรม สังขชาติ

Rugtam Sangkachad

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Minor Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Agribusiness Management

Prince of Songkla University

2554

ชื่อสารนิพนธ์   ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์การการเงินชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา
ผู้เขียน   รัชชธรรม สังขชาติ
สาขาวิชา   การจัดการธุรกิจเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

.....
(ดร.สิริรัตน์ เกียรติปฐมชัย)

.....ประธานกรรมการ
(ดร.สิริรัตน์ เกียรติปฐมชัย)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ กนกพร ภาชีรัตน์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรัชญา ทองรัมย์)
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร

ชื่อสารนิพนธ์	ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	นายรัชชธรรม สังขชาติ
สาขาวิชา	การจัดการธุรกิจเกษตร
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชน (2) สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของประชาชน (3) ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน (4) ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน และ (5) ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน ในจังหวัดสงขลา โดยประเภทองค์กรการเงิน-ชุมชนที่ศึกษาประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน และเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) รวบรวมข้อมูลประชากรภายในพื้นที่ ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ ตำบลเขาพระ อำเภอรัตนบุรี และตำบลชิงโค อำเภอสิงหนคร ตำบลละ 200 ตัวอย่าง รวม 600 ตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญและสัมภาษณ์บุคคลด้วยแบบสอบถามเชิงโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที (t-statistics) และ สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Statistics : χ^2)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 46.71 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา สมาชิกครอบครัวโดยเฉลี่ย 4.4 คน ประกอบอาชีพสวนยางพารา มีพื้นที่ถือครองของครัวเรือนเฉลี่ย 8.4 ไร่ รายได้และรายจ่ายครัวเรือน อยู่ในช่วง 5,001-15,000 บาทต่อเดือน มีการออมเฉลี่ย 1,596 บาทต่อเดือน และภาระหนี้สินเฉลี่ย 173,846 บาทต่อครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 78.3 มีสภาพเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน และ ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า มีการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์สัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 88.3 รองลงมา คือ เครือข่ายสวัสดิการชุมชน และ กองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 53.8 และ 35.1 ตามลำดับ โดยวัตถุประสงค์การเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนหมู่บ้านเพื่อต้องการเงินกู้ ร้อยละ 58.8 และ 64.2 ตามลำดับ แต่สำหรับเครือข่ายสวัสดิการชุมชนเพื่อต้องการสวัสดิการ 9 ด้าน ร้อยละ 82.2 และในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า วิถีชีวิตไม่เหมาะกับการร่วมกิจกรรมองค์กรการเงินชุมชน ร้อยละ 56.9

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติปานกลางต่อองค์กรการเงินชุมชน ทุกประเภท อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบระดับทัศนคติระหว่างกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์ เครือข่ายสวัสดิการชุมชน และองค์กรการเงินชุมชน

ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า (1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มากกว่า 4 คน มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ อาชีพหลักด้านการเกษตร การมีอาชีพรอง พื้นที่ถือครองของครัวเรือนมากกว่า 8 ไร่ การมีเงินออม และการมีหนี้สินมีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ (2) การมีอาชีพรอง การมีเงินออมและการมีหนี้สินมีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ (3) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ การมีอาชีพรอง และการมีเงินออมมีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อองค์กรการเงินชุมชน พบว่า (1) อาชีพหลักด้านการเกษตร และการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ การเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ (2) การเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ขณะที่ไม่มีปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนใด มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน

Minor Thesis Title People's Attitude towards Community-Based Microfinance:
A Case Study of Songkhla Province

Author Mr. Rugtam Sangkachad

Major Program Agribusiness Management

Academic Year 2010

Abstract

The research aims to study (1) the people's social and economic features (2) the people's membership status of Community-Based Microfinance (CBM) (3) people's attitudes towards CBM (4) factors affecting the membership of CBM and (5) factors affecting people's attitudes towards CBM in Songkhla Province. The types of CBM in the study are savings groups, village funds and community welfare networks ("Sajja" 1 baht daily). The data was collected from the people in Takham Sub-district, Hatyai District, Khao Pra Sub-district, Rattabhum District and Chingko Sub-district, Singhanakorn District. The respondents are defined as 200 people from each area. Total respondents are 600 people. The accidental sampling was applied and the individual interview was implemented through the structured questionnaires. In addition, the data analysis was implemented by the descriptive statistics, t-statistics and Chi-Square Statistics: (χ^2).

The results are summarized as details. Most of the respondents are female. The average age is 46.71 years old. The respondents are Buddhists and educated in the primary level. The average household members are 4.4 people. The respondents do rubber plantations. The average land ownership is 8.4 rais each household. The household income and expense are 5,001-15,000 baht a month. The average savings are 1,596 baht a month, while the average debt amount is 173,846 baht each household.

The respondents, 78.3%, are the members of CBM. The members of the savings groups are the largest numbers, 88.3%. The next groups are community welfare networks and village funds, which are 53.8% and 35.1% respectively. The membership objectives of the savings groups and village funds are the loan requirements, which are 58.8% and 64.2% respectively. The membership objectives of community welfare network are the welfare requirements for 9 aspects, 82.2%. The non-members express that their lifestyles do not fit the activities of CBM, 56.9%.

The respondents' attitudes towards the CBM are rated in the moderate level. However, comparing the attitude levels between the members and non-members of CBM, the details are described as following. The average points of the attitude level towards the savings groups, community welfare network and overall CBM are different with the statistically significance at $\alpha = 0.01$. Meanwhile, the average points of the attitude level towards the village funds are not different with the statistically significance.

Factors affecting the membership of CBM are described as following. (1) The numbers of household members, which are more than 4 people, correlate to the membership of the savings groups with the statistically significance at $\alpha = 0.05$. The main occupation in the agricultural fields, supplementary occupation, the land ownership more than 8 rais, savings and debt correlate to the membership of the savings groups with the statistically significance at $\alpha = 0.01$. (2) The supplementary occupation, savings and debt correlate to the membership of the village funds with the statistically significance at $\alpha = 0.01$. (3) The educational level correlates to the membership of the community welfare network with the statistically significance at $\alpha = 0.05$. The supplementary occupation and savings correlate to the membership of community welfare network with the statistically significance at $\alpha = 0.01$.

Factors affecting the people's attitudes towards CBM are described as details. (1) The main occupation in the agricultural fields and the membership of the savings groups correlate to the attitudes towards the savings groups with the statistically significance at $\alpha = 0.01$. The membership of community welfare networks correlates to the attitudes towards the savings groups with the statistically significance at $\alpha = 0.05$. (2) The membership of the community welfare networks correlates to the attitudes towards the community welfare networks with the statistically significance at $\alpha = 0.05$. Finally, none of social and economic factors and the membership of CBM correlate to the attitude levels towards the village funds.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.สิริรัตน์ เกียรติปฐมชัย ผู้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่เริ่มดำเนินการเขียน โครงร่าง การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิจัย การอภิปรายผล และการสรุปผลการวิจัย และข้อมูลการวิจัยที่ได้รับการอนุเคราะห์จาก โครงการวิจัยของโครงการเงินชุมชน กับการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม ซึ่งมีท่านรองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล ผู้เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยและกรุณาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ ร่วมกับอาจารย์กนกพร ภาชีรัตน์ พร้อมทั้งคำแนะนำ ข้อเสนอแนะที่ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลท่าข้าม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลชิงโค ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ และผู้นำองค์กรการเงินชุมชนประชาชน ทั้ง 3 พื้นที่ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้วยดี

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเกิดจากความช่วยเหลือและการให้กำลังใจจาก บิดา มารดา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ และขอขอบคุณน้องสาว และเพื่อนร่วมงาน ที่คอยกระตุ้นเตือนให้ช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

รักษัธรรม สังขชาติ

พฤษภาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรการเงินชุมชน	5
2.2 ทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา	13
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล	27
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา	36
4.2 สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง	46
4.3 ทักษะคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน	50
4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน	57
4.5 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน	61
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	67
5.2 ข้อเสนอแนะ	69
5.3 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัย	71
บรรณานุกรม	72

สารบัญ

	หน้า
ภาคผนวก แบบสอบถาม	75
ประวัติผู้เขียน	80

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	กลุ่มตัวอย่างแยกตามพื้นที่ตามการเป็นและ ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน	28
ตารางที่ 4.1	สภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง	37
ตารางที่ 4.2	สภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง	40
ตารางที่ 4.3	รายได้รายจ่าย การออมและภาระหนี้สิน ของกลุ่มตัวอย่าง	43
ตารางที่ 4.4	สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน	48
ตารางที่ 4.5	เหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน	50
ตารางที่ 4.6	ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์กรการเงินชุมชน	52
ตารางที่ 4.7	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิก	55
ตารางที่ 4.8	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่	58
ตารางที่ 4.9	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับทัศนคติต่อบทบาทขององค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่	63

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2.1	กรอบแนวคิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	9
ภาพที่ 2.2	การบริหารเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน	11
ภาพที่ 2.3	เส้นฟังก์ชันการบริโภค	18
ภาพที่ 2.4	เส้นฟังก์ชันการออม	19
ภาพที่ 3.1	กรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน	32
ภาพที่ 3.2	กรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน กับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่	34

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวิจัย

องค์กรการเงินชุมชนหรือที่เรียกกันว่า Microfinance เป็นสถาบันการเงินชนิดหนึ่ง ที่จัดตั้งเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการเงินของ คนที่มีฐานะยากจน รายได้น้อยและ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนที่เป็นสถาบันการเงิน ทั้งนี้เนื่องจากบริการทางการเงินที่ธนาคารทั่วไปกำหนดอาจไม่เหมาะสมหรือไม่ได้ออกแบบไว้สำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย แต่ไม่มีหลักประกันให้ธนาคารมั่นใจในการปล่อยกู้ ทำให้ต้องกู้ยืมเงินจากนอกระบบที่มีดอกเบี้ยค่อนข้างสูง รูปแบบการให้บริการให้บริการด้านการเงินแก่ผู้ด้อยโอกาส เริ่มเป็นที่น่าสนใจ เมื่อ ศาสตราจารย์มุฮัมมัด ยูนุส ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์ชาวบังกลาเทศ เป็นเจ้าของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ปี 2544 จากการตั้งธนาคารกรามีน (Grameen Bank) ขึ้นมาเพื่อทำการปล่อยกู้ให้แก่ชาวบังกลาเทศที่ยากจนและ คนทุนน้อยแต่ว่าเข้มแข็ง โดยไม่ยึดติดกับหลักทรัพย์ค้ำประกัน (Collateral) ซึ่งผลปรากฏว่า คนจนมีความรับผิดชอบและสามารถชำระคืนเงินกู้ได้ และทำให้มีเงินทุนขยายตัวเพิ่มมากขึ้นและขยายเป็นหลายสาขาในปัจจุบัน (กุศล ฐินะกุล, 2553) ซึ่งในประเทศไทยได้มีการดำเนินการโดยใช้แนวคิดใกล้เคียงกันนี้ โดยเริ่มที่ ธ.ก.ส. ตั้งแต่ พ.ศ.2509 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวางรากฐานด้านการเงินและลดบทบาทเงินกู้้นอกระบบ โดยให้บริการสินเชื่อด้านการเกษตรแก่เกษตรกรรายคน กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร ต่อมาในปี 2517 กรมพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปี 2528 องค์กรพัฒนาชุมชนของเอกชน (NGO) ดำเนินการในรูปแบบมูลนิธิให้สินเชื่อแก่ชุมชน และปี 2532-2534 ผู้ช่วยศาสตราจารย์จ่านอง สมประสงค์ อาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นำโมเดล ธนาคารกรามีนมาใช้โดยได้ทดลองจัดตั้งเป็น ธนาคารหมู่บ้าน ในหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ภายใต้โครงการน้ำพระทัยจากในหลวงอาสยหลักการและวิธีการของสหกรณ์ผสมผสานกับหลักการของธนาคารพาณิชย์ สอนชาวบ้านให้บริหารจัดการธนาคารด้วยตัวเอง ผลปรากฏว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี (นรินทร์ เชนงนิรันดร์ และคณะ, 2554)

องค์กรการเงินชุมชน เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดเริ่มต้น ในการจัดตั้งมีลักษณะใกล้เคียงกัน แบบไม่เป็นทางการ (Informal organization) คือ องค์กรที่รวมกันหรือจัดตั้งขึ้นด้วยความพึงพอใจและมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว มีการรวมกันอย่างง่าย (ดัดแปลงจากสมคิด บาง โม, 2548) และอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจ ความเกรงใจและความสนิทสนม ที่มีต่อกันระหว่างสมาชิก มาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งในลักษณะสังคมแบบเดิมขณะเริ่มก่อตั้งกลุ่มที่เป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็ก และลักษณะสังคมแบบชนบท การใช้ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ในการบริหารจัดการกลุ่มสามารถทำได้มีประสิทธิภาพ แต่เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้น และสภาวะที่มีการขยายของสังคมเมือง ทำให้องค์กรการเงินชุมชน

จะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการเพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสามารถอยู่รอดได้ ซึ่งปัจจุบันจะมีองค์กรภายนอกต่างๆ เข้าไปให้ความรู้ทั้งในลักษณะการอบรม และการคอยเป็นที่เลี้ยง ใต้เงา ในส่วนของพัฒนาชุมชนที่คอยดูแลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับการกำกับดูแลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และการสนับสนุนจากภาครัฐต่างๆ ทำให้เกิดการบริหารจัดการของกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนที่ดีขึ้น

ในจังหวัดสงขลามีองค์กรการเงินชุมชนหลายประเภท ใต้เงา กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน และเครือข่ายสวัสดิการชุมชนสัจจะวันละบาท เป็นต้น โดยเฉพาะกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้การดูแลของพัฒนาชุมชน ปี 2553 มีสมาชิก 173,183 คน และมีเงินสัจจะสะสม 2,400 ล้านบาท (สำนักงานพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน, 2553) ซึ่งในจังหวัดสงขลามีลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกัน 3 รูปแบบ ใต้เงาพื้นที่ภูเขาและที่ราบสูง พื้นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ราบริมทะเล ซึ่งมีผลทำให้องค์กรการเงินชุมชนแต่ละพื้นที่ที่มีลักษณะแตกต่างกัน คือ จากภายในองค์กรการเงินชุมชนเอง ใต้เงาประชาชน คณะกรรมการ สมาชิก กฎกติกาขององค์กรการเงินชุมชน ลักษณะทรัพยากรในพื้นที่ และผู้นำชุมชนในพื้นที่ และจากภายนอก ใต้เงาโครงการสนับสนุนจากภาครัฐ และการให้การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้บทบาทการดำเนินการขององค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อสมาชิกแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ทั้งด้านการทำงานของคณะกรรมการ และการจัดสวัสดิการต่างๆ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินแก่สมาชิก

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจ ลักษณะการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน และทัศนคติที่ของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่ศึกษา ทั้งที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชากรในพื้นที่ที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน โดยผู้วิจัยคาดว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับองค์กรการเงินชุมชน ให้สามารถดำเนินการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา
- 2) เพื่อศึกษาสถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา
- 3) เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา
- 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน
- 5) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

จังหวัดสงขลามีลักษณะภูมิประเทศ 3 ลักษณะ คือ ทิศเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทิศตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูง ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญ (สำนักงานจังหวัดสงขลา, มปป.) ดังนั้น จึงได้ทำการเลือกพื้นที่การศึกษาโดยใช้ความแตกต่างในมิติด้านภูมิประเทศ โดยความแตกต่างนี้มีผลทำให้กิจกรรมการผลิตของชุมชนมีความหลากหลาย ซึ่งอาจมีผลต่อลักษณะการดำเนินงานองค์กรการเงินชุมชนและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน ดังนั้นการกำหนดพื้นที่ในการศึกษา จึงใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

- 1) พื้นที่ภูเขาและที่ราบสูง เลือกตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ
- 2) พื้นที่ราบลุ่ม เลือกตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่
- 3) พื้นที่ราบริมทะเล เลือกตำบลชิงโค อำเภอสิงหนคร

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่ทั้ง 3 ตำบลข้างต้น โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างไว้พื้นที่ละ 200 ตัวอย่าง รวม 600 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาขององค์กรการเงินชุมชนประเภท กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน และเครือข่ายสวัสดิการชุมชน โดยเก็บข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สถานภาพการเป็นและไม่เป็นสมาชิก ทัศนคติของประชาชนต่อองค์กรการเงินชุมชนทั้งประเด็นต่อผู้บริหารและกิจกรรมที่องค์กรการเงินชุมชนมีต่อชุมชน โดยพิจารณาทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน เครือข่ายสวัสดิการชุมชน และองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนกับระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนแต่ละประเภท

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2553

1.4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ผู้บริหารองค์กรการเงินชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) สามารถนำผลการศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน ไปใช้ในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนได้

2) องค์กรการเงินชุมชนสามารถวางแผนในการส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสาร

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน : กรณีศึกษา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าจากเว็บไซต์ต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรการเงินชุมชน โดยได้จำแนกเอกสารที่ใช้ประกอบการวิจัย ดังนี้

- 2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรการเงินชุมชน
- 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรการเงินชุมชน

องค์กรการเงินชุมชน เป็นชื่อเรียกขององค์กรชุมชนที่มีการบริหารจัดการการเงิน โดยมีลักษณะรวม คือ ดำเนินการร่วมกันในลักษณะกลุ่ม มีสมาชิก มีคณะกรรมการ มีการสมทบเงิน ลงทุนจากสมาชิกอย่างสม่ำเสมอและมีการนำเงินสะสมดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะการให้สมาชิกกู้ไปลงทุนหรือแก้ปัญหาเศรษฐกิจ เมื่อมีดอกผลกลับมา ก็แบ่งไปให้สมาชิก จัดสวัสดิการ หรือสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งมีบทบาทต่อชุมชนด้านต่างๆ ดังนี้ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน), 2553)

1) องค์กรการเงินชุมชนเพื่อสวัสดิการ เริ่มต้นมาไม่น้อยกว่า 20 ปี ในกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ เป็นที่ยอมรับกันว่า องค์กรการเงินไหนไม่มีผลกำไรเป็นสวัสดิการถือว่าล้มล้างขนาดของกองทุนสวัสดิการ ประเภทของสวัสดิการเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ หลายแห่งลงขันกันเป็นกองทุนสวัสดิการร่วมสวัสดิการชุมชนทุกหนแห่งจะถูกค้ำจุนด้วยองค์กรการเงิน

2) การบูรณาการกองทุน ในหมู่บ้านหรือตำบลมีองค์กรการเงินชุมชนหลายประเภท สมาชิกเป็นหนี้หลายทาง จึงมีความริเริ่มในการบูรณาการกองทุน ซึ่งทำกันหลายระดับ ตั้งแต่การใช้กรรมการชุดเดียวกันบริหารหลายกองทุน การรับทราบจำนวนเงินกู้เงินออมของกองทุนต่างๆ การใช้มาตรการรวมให้สมาชิกกู้ได้ทีเดียว

3) กองทุนแก้ปัญหาหนี้สิน มีการขยายตัวของแนวความคิดและการปฏิบัติเรื่องนี้อย่างกว้างขวางผสมผสานกับมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำบัญชีครัวเรือน การส่งเสริมอาชีพครัวเรือน ฯลฯ เป้าหมายคือ ลดภาระหนี้ในระบบหรือหนี้นอกระบบของครัวเรือนลง โอนหนี้ภายนอกทั้งหมดยกมาเป็นหนี้ของกลุ่มภายใน การให้สถาบันการเงินภายนอกที่มาสสนับสนุนดำเนินงานผ่านองค์กรการเงินชุมชน รักษากำไรไว้ในชุมชน

4) องค์กรการเงินชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิต องค์กรการเงินชุมชนต่างๆ ทั่วทั้งประเทศ เริ่มใช้มาตรการผ่านกลุ่มของตนเอง ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ไม่รับคนไม่มีศีลธรรม ไม่ร่วมกิจกรรมส่วนรวม ดิอบายมุข เป็นสมาชิก มีการปล่อยกู้พิเศษดอกเบี้ยต่ำสำหรับคนทำเกษตรอินทรีย์หรือกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ความคิดเป็นตัวค้ำประกันเงินกู้แทนบุคคลหรือเงินออมก็เป็นความก้าวหน้าสำคัญเป็นแบบอย่าง

5) สถาบันการเงินชุมชน เป็นการยกระดับองค์กรการเงินชุมชน ที่ส่วนใหญ่ทำงานรายเดือน ให้มาทำงานรายวัน เป็นที่พึ่งของสมาชิกได้มากขึ้น การพึ่งพิงเงินนอกระบบและสถาบันการเงินภายนอกจะน้อยลง ขอบข่ายการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ในชุมชนกว้างขวางมากยิ่งขึ้น กำหนดทิศทางการลงทุนของสมาชิกทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจได้มากขึ้น

6) การลงทุนขององค์กรการเงินชุมชน ในกลุ่มที่ทำงานกันยาวนาน หรือองค์กรในพื้นที่ที่มีการเชื่อมโยงองค์กรการเงินหลายแห่ง พบว่า มีเงินเหลือจึงเริ่มลงทุนในกิจกรรมสำคัญมากขึ้น หลายแห่งจัดหาบ้านและที่ดินให้คนจน บางแห่งซื้อที่ดินที่กำลังหลุดมือออกไปจากชุมชน หลายแห่งลงทุนเรื่องน้ำดื่ม รถยนต์สาธารณะ ธุรกิจชุมชนนานาชาติ ฯลฯ

7) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ แม้ว่าองค์กรการเงินชุมชนจะมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน แต่ปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การบัญชี การบริหารอย่างโปร่งใส การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิก การพัฒนาคนรุ่นใหม่การปรับทิศทางให้สอดคล้องกับปัญหาหลักของชุมชนก็ยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่องค์กรการเงินและหน่วยงานสนับสนุนต้องทำงานกันอย่างเข้มแข็งต่อไป อย่างไรก็ตามหลายหน่วยงาน เริ่มคิดค้นตัวชี้วัดคุณภาพองค์กรการเงิน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการองค์กรการเงินชุมชน

การศึกษาในส่วนนี้ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับองค์กรการเงินชุมชนที่ทำการศึกษา 3 ประเภท คือ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน และเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์

ปรีดี โชติช่วง (2544) กล่าวถึงความหมายและบทบาทของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการพัฒนาตนเองและสังคม โดยสอนคนให้รู้จักช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นในด้านเศรษฐกิจและสังคม ในการประหยัดและเก็บออมเงิน และนำมาสะสมรวมกันเป็นประจำสม่ำเสมอเพื่อเป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว โดยยึดหลัก 5 ประการในการดำเนินงาน คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมี 2 ประการ คือ

1) การพัฒนาเศรษฐกิจ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมุ่งเน้นการระดมทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเงิน เพื่อจัดตั้งกองทุนชุมชน กลุ่มสมาชิกจะได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน สำหรับการผลิต (กิจกรรมทางเศรษฐกิจ) และความจำเป็นในครอบครัว สมาชิกกลุ่มฯ จะเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมเชิงธุรกิจ และสามารถเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว และนำมาซึ่งการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ

2) การพัฒนาสังคม กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มุ่งที่จะปลูกฝังการมีส่วนร่วมในหมู่บ้านด้วยคุณธรรม 5 ประการที่กล่าวข้างต้นซึ่งมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาสังคม ได้แก่ ความเท่าเทียมกันของสมาชิก เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ความร่วมมือร่วมใจ บรรยากาศประชาธิปไตย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน

ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1) เป็นการระดมเงินออมของประชาชน เมื่อมีการออมมากขึ้น สามารถนำไปพัฒนาระบบการผลิต เพื่อลงทุนด้านอาชีพได้เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในปี 2552 มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 35,891 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 4,564,597 คน เงินสะสมสะสม 22,335 ล้านบาท เมื่อนับพื้นที่ภายในจังหวัดสงขลาพบว่ามีจำนวนสมาชิก 211,438 คน เงินสะสมสะสม 3,218 ล้านบาท (สำนักงานพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน, 2553ก)

2) หลักการของกลุ่มออมทรัพย์ฯ เน้นการพัฒนาคอนให้มียุทธศาสตร์ 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นการปลูกฝังให้สมาชิกเป็นคนที่มีจริยธรรม คุณธรรม มีการปฏิบัติคุณธรรมความดีในเรื่องต่างๆ เช่น รู้จักพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ ประหยัดอดออม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3) ฝึกความเป็นผู้นำให้แก่ประชาชน การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ฯ ต้องทำในรูปแบบกลุ่มมีคณะกรรมการ มีผู้นำ ผู้ตาม และช่วยเหลือประสานกันระหว่างสมาชิก เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

4) สนับสนุนให้ประชากรได้รวมกลุ่มกันช่วยเหลือกันทำงานและการพัฒนาหมู่บ้านได้ ซึ่งจะช่วยชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่มีความผาสุก

5) เป็นกิจกรรมฝึกฝนคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการพัฒนาธุรกิจขนาดเล็กสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ กลุ่มออมทรัพย์ฯ สามารถบริหารขยายการค้าออกไปเป็นเครือข่าย คือ การจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด ยุ้งฉาง โรงสีข้าวขนาดเล็ก เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ธุรกิจและปัญหาการค้า การขาย การบริหาร นำไปสู่ระบบรวบรวมการผลิต รวมกันขาย

6) เป็นการสร้างพลังต่อรองแก้ไขปัญหากลุ่มเออาร์ดีเออาร์บีจากพ่อค้าคนกลาง และประชาชนได้ซื้อสินค้าในราคายุติธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปันผลกำไรคืนแก่สมาชิกเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มพูนรายได้ อีกทางหนึ่งด้วย

7) ส่งเสริมการดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน การใช้สิทธิเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ การพิจารณากำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่มฯ การร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกเป็นแนวทางปฏิบัติในระบบกลุ่มฯ โดยอาศัยมาจากความคิด ความต้องการของสมาชิก กลุ่มดำเนินการโดยองค์กรตัวแทนที่สมาชิกเลือกเพื่อประโยชน์ของกลุ่มสมาชิก

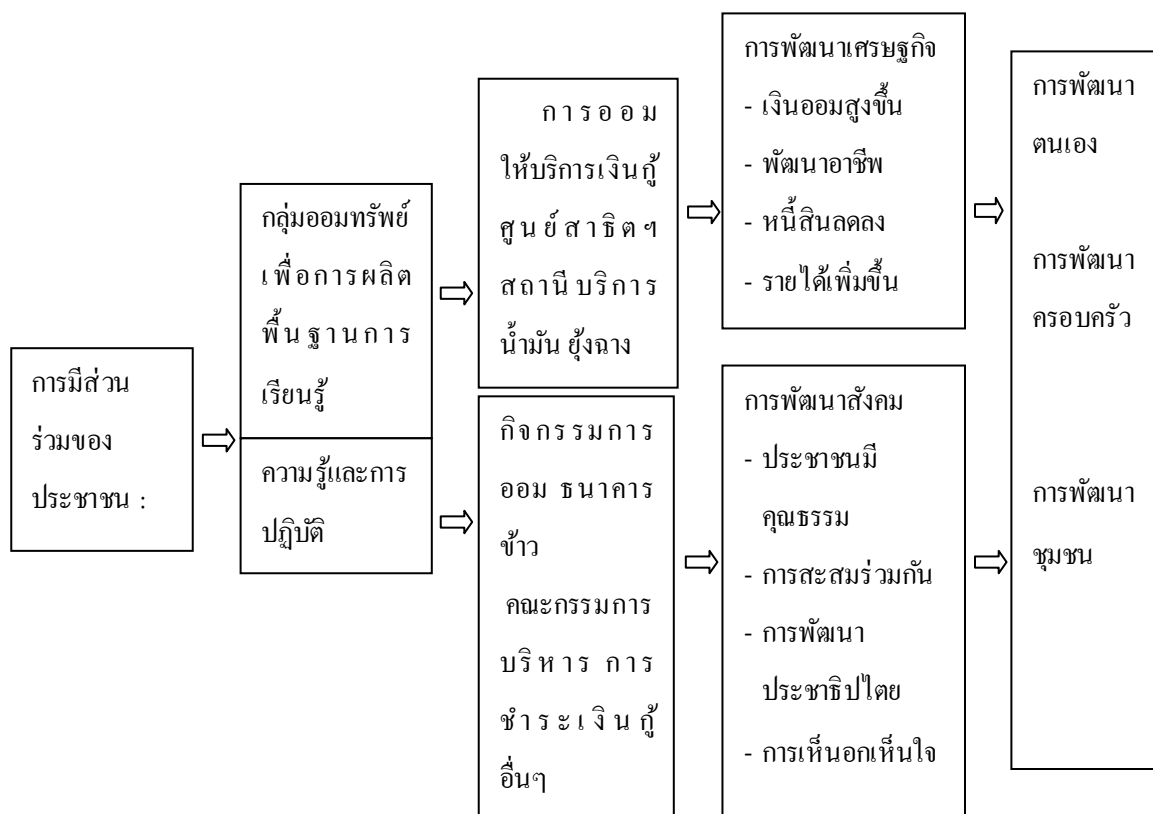
8) การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ฯ โดยประชาชนในชุมชนเอง มีผลให้องค์กรชุมชนได้ศึกษาเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาด้วยตนเอง รู้จักคิด ทำ แก้ไขปัญหาของกลุ่มและชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องกันไป นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนรู้บทเรียนของการพัฒนาด้วยการปฏิบัติภารกิจร่วมกันของคนในชุมชนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้บทเรียนของการพัฒนาด้วยการปฏิบัติภารกิจร่วมกันของคนในชุมชนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความเป็นจริงที่อยู่ ณ ในสังคมนั้นๆ

9) ผลการพัฒนาตามกระบวนการกลุ่มออมทรัพย์ฯ สามารถทำให้สังคมในระดับหมู่บ้าน ตำบล มีสภาพเป็นสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนเองเพราะเป็นกิจกรรมที่องค์กรชุมชนและประชาชนเลือกปฏิบัติ และดำเนินการให้เหมาะสมกับความต้องการ ความรู้ ความสามารถของคนในชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้นมีความสุขสมบูรณ์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นสังคมที่พึงปรารถนาของคนในชุมชน

10) กลุ่มออมทรัพย์ฯ ช่วยแก้ปัญหาหนี้สินของประชาชน โดยกิจกรรมของกลุ่มเมื่อมีการระดมเงินทุนได้จำนวนหนึ่ง มากพอตามมติของกลุ่มแล้ว จะมีการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่สมาชิกนำไปพัฒนาอาชีพ หรือเป็นสวัสดิการในครอบครัว หรือร่วมลงทุนกับกลุ่มในการทำกิจกรรมเครือข่ายอื่นๆ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือเอง และแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองของประชาชนเอง เป็นการตัดวงจรดอกเบี้ยและเงินกู้ยืมในระบบ ลดขั้นตอนในการให้บริการสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็วยิ่งขึ้น

11) กลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เป็นการรวมกลุ่มเป็นองค์กรประชาชนเพื่อให้ได้เรียนรู้และทำกิจกรรมของตนเอง เพื่อจัดตั้งและดำเนินงานสถาบันการเงินของชุมชน ซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และช่วยแก้ปัญหาของชุมชนในเชิงเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมอีกด้วย

จึง พอสรุปได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างแท้จริง โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดัง ภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ที่มา : สำนักงานพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2553ก

2.1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (สำนักงานพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2553ข)

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1) ปรัชญากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น

1.2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และการจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยคุณค่า

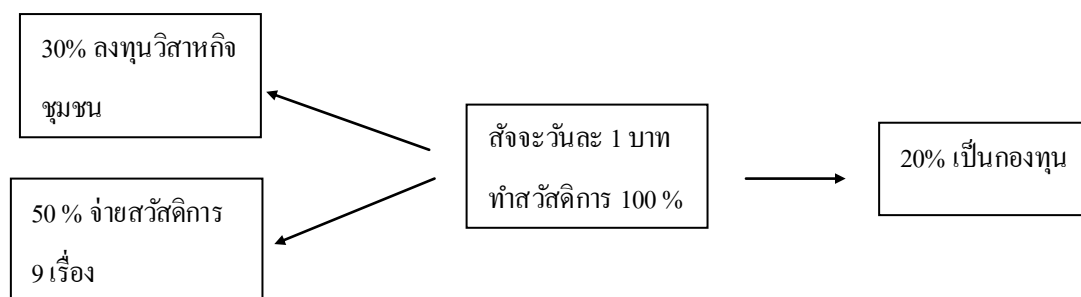
และภูมิปัญญาของตนเอง

- 1.3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 1.4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 1.5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน
- 2) วัตถุประสงค์
  - 2.1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความบังเอิญเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
  - 2.2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
  - 2.3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 2.4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
  - 2.5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.1.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)

แนวความคิดการจัดตั้งกองทุนจากครูชบ ยอดแก้ว เริ่มต้นจากโครงการออมทรัพย์ในโรงเรียนวัดน้ำขาวในนั้น ครูและนักเรียนจะมาลงหุ้นฝากออมทรัพย์กัน โดยครูจะฝากเป็นรายเดือน และนักเรียนฝากเป็นรายวัน วันละกี่บาทก็ได้แต่ไม่ควรเกิน 5 บาท เงินที่ได้มาปล่อยให้ครูผู้เฒ่าผู้แก่ไม่ได้เสียค่าบำรุง ร้อยละ 5 ต่อเดือน ปันผล ร้อยละ 1 ให้ผู้ฝากอีก ร้อยละ 4 ไร่เป็นสวัสดิการให้กับเด็กและสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน หลังจากทำมาสักพักชาวบ้านทราบว่าเป็นโรงเรียนมีเงินออมเยอะก็มาขอครูชบเห็นว่าชาวบ้านต้องเดินทางจากบ้านมาไกลและยุ่งยากเป็นภาระกับครู จึงเสนอให้ตั้งกลุ่มในหมู่บ้านดังนั้นราวปลายปี 2525 หลังจากทดลองการออมทรัพย์ในโรงเรียนจนประสบผลสำเร็จแล้วครูชบ จึงเริ่มออกให้ความรู้การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน และทำการพัฒนามาเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงเดือนกันยายน 2542 ตำบลน้ำขาวก็ได้มีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบพัฒนาครบวงจรชีวิต จำนวน 19 กลุ่ม มีสมาชิก 2,653 คน เงินออมยอดรวมทั้งตำบล จำนวน 10,989,500 บาท มีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนรวมทั้งตำบล จำนวน 3,673,163 บาท (คัดแปลงจากสำนักงานกองทุน

เพื่อสังคม, 2545) และขยายสู่หลายพื้นที่ทั่วประเทศในปัจจุบัน จนเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “กองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)” มีรูปแบบการบริหารเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 การบริหารเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน

ที่มา : อุดม แก้วประเสริฐ, มปป.

1) วัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน มีดังนี้ (ดัดแปลงจาก อุดม แก้วประเสริฐ, มปป.)

1.1) เพื่อพัฒนาคน โดยการใช้เงินเป็นเครื่องมือเพื่อฝึกตนเองให้รู้จักออม และมีวินัย

1.2) เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน

1.3) เพื่อจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกตามสิทธิประโยชน์ 9 เรื่อง คือ เกิด แก่ เจ็บตาย ทุนการศึกษา ช่วยเหลือคนด้อยโอกาส สวัสดิการคนทำงาน สวัสดิการเงินกู้ และสวัสดิการเงินฝาก

1.4) เพื่อสนองพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เรื่องคุณธรรม 4 ประการ และตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) สวัสดิการที่สมาชิกได้รับจากเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (ตัวอย่างสิทธิประโยชน์ของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ในพื้นที่ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา) ตามอายุการเป็นสมาชิกของผู้สมัคร ได้ดังนี้

2.1) สวัสดิการสำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกเกิน 180 วัน แต่ไม่ถึง 365 วัน (5 เรื่อง)

(1) คลอดบุตร บุตรสมาชิกที่เกิดจะได้รับเงินขวัญถุงเป็นทุนการศึกษา 500 บาท แม่นอนโรงพยาบาล ได้รับค่าชดเชยรายได้คืนละ 100 บาท ครั้งละไม่เกิน 5 คืน ปีละไม่เกิน 2,000 บาท

(2) เจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล ได้รับค่าชดเชยรายได้คืนละ 100 บาท ปีละไม่เกิน 10 คืน โดยใช้ใบรับรองแพทย์มาเป็นหลักฐานการเบิก

(3) เสียชีวิต ทายาทจะได้รับเงินช่วยเหลือจัดงานศพเป็นเงิน 2,500 บาท และเงินทำบุญเป็นเจ้าภาพสวดศพ 400 บาท (ส่วนสมาชิกที่นับถือศาสนาอิสลาม ได้รับเงินสมทบ 400 บาท)

(4) คนทำงาน ผู้ที่เป็นกรรมการดูแลสมาชิก 50 คน ได้รับค่าตอบแทนครั้งละ 130 บาท

(5) คนค้อยโอกาส ในชุมชนที่พิจารณาแล้วเสนอชื่อเข้าเป็นสมาชิก จะได้รับสิทธิเป็นสมาชิกสมทบพิเศษ (ไม่ต้องส่งสัจจะ วันละ 1 บาท จะได้รับสิทธิการเบิกสวัสดิการได้ 2 กรณี คือ ป่วยนอนโรงพยาบาล และ เสียชีวิต)

2.2) สวัสดิการสำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกเกิน 365 วัน (4เรื่อง)

(1) เสียชีวิต

สัจจะครบ 365 วัน ได้รับค่าทำศพ 5,000 บาท

สัจจะครบ 730 วัน ได้รับค่าทำศพ 10,000 บาท

สัจจะครบ 1,460 วัน ได้รับค่าทำศพ 15,000 บาท

สัจจะครบ 2,920 วัน ได้รับค่าทำศพ 20,000 บาท

สัจจะครบ 5,840 วัน ได้รับค่าทำศพ 30,000 บาท

(2) บำนาญประชาชน

สัจจะครบ 15 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 300 บาท

สัจจะครบ 20 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 400 บาท

สัจจะครบ 25 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 500 บาท

สัจจะครบ 30 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 600 บาท

สัจจะครบ 35 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 700 บาท

สัจจะครบ 40 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 800 บาท

สัจจะครบ 45 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 900 บาท

สัจจะครบ 50 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,000 บาท

สัจจะครบ 55 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,100 บาท

สัจจะครบ 60 ปี อายุ 60 ปี ได้รับบำนาญเดือนละ 1,200 บาท

(3) สวัสดิการเงินกู้(ช่วยปลดหนี้) ผู้ที่เป็นหนี้กับกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน เสียชีวิตลงทางกองทุนสัจจะฯช่วยปลดหนี้ให้ไม่เกิน 30,000 บาท แต่หนี้้นั้นต้องกู้มาแล้วไม่น้อยกว่า 365 วัน โดยจ่ายให้เป็นรายเดือนไม่เกินเดือนละ 200 บาท ทั้งนี้ให้เลือกใช้สิทธิได้เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น

(4) สวัสดิการเงินฝาก (เงินออม) ผู้ที่มีเงินฝากกับกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน ในชุมชนเมื่อเสียชีวิต ทายาทจะได้รับสวัสดิการเงินฝาก ทางกองทุนฯ จ่ายร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 15,000

บาท โดยจ่ายให้เป็นรายเดือน ไม่เกินเดือนละ 100 บาท ให้เลือกได้เพียงกลุ่มเดียว การคำนวณใช้สิทธิเงินฝากให้เริ่มนับวันสมัครเข้าเป็นสมาชิกสัจจะวันละ 1 บาท ผู้รับประโยชน์ตามที่ระบุในใบสมัคร

2.2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2.2.1 ทฤษฎีด้านทัศนคติ

1) ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติหรือเจตคติ (Attitude) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า โน้มเอียง ซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านได้ให้ความหมายของทัศนคติ ไว้อย่างแตกต่างกันตามทรรศนะของตน ดังนี้

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่นานพอสมควร

สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ (2541) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งออกมาในทางประเมินค่าอันอาจเป็นไปได้ในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดหรือความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบ โดยการประมาณค่าว่าชอบหรือไม่ชอบ ที่จะส่งผลกระทบต่อ การตอบสนองของบุคคลในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้นๆ โดยที่ทัศนคตินี้สามารถเรียนรู้ หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์ และทัศนคตินั้นสามารถที่จะรู้ หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่คนพูดออกมาอย่างไม่เป็นทางการ หรือจากการสำรวจที่เป็นทางการ หรือจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น ลักษณะของทัศนคติ เนื่องจากว่านักจิตวิทยาได้ศึกษาในความหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรกล่าวถึงลักษณะรวมๆ ของทัศนคติที่ทำให้เกิดความเข้าใจทัศนคติให้ดีขึ้น (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) ซึ่งลักษณะของทัศนคติ สรุปได้ดังนี้

- 1.1) ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้
- 1.2) ทัศนคติดีมีลักษณะที่คงทนถาวรอยู่นานพอสมควร
- 1.3) ทัศนคติดีมีลักษณะของการประเมินค่าอยู่ในตัว คือ บอกลักษณะ ดี-ไม่ดี ชอบ-ไม่ชอบ เป็นต้น

1.4) ทักษะที่ทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของพร้อมที่จะตอบสนองต่อที่หมายของทัศนคติ

1.5) ทักษะที่บอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งของและบุคคลกับสถานการณ์ นั่นคือ ทักษะที่ย่อมมีที่หมายนั่นเอง

2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติ

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) กล่าวว่า ทัศนคติ ก่อตัวเกิดขึ้นมาและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน คือ

2.1) การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivation) ทัศนคติ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงผลักดันทางร่างกาย ตัวบุคคลจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของ ที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้

2.2) ข่าวสารข้อมูล (Information) ทัศนคติ จะมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับรวมทั้งลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสาร ด้วยกลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่บุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิด และสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้

2.3) การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทัศนคติ บางอย่างอาจมาจากกลุ่มต่าง ๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้องกับอยู่ทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว วัค กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่าง ๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่าง ๆ แต่ยังมีการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้าง ทัศนคติ ขึ้น ได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (Primary Group) ที่จะเป็แหล่งสร้างทัศนคติให้แก่บุคคลได้

2.4) ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของ ย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่าง ๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มีประสบการณ์มาจนกลายเป็นทัศนคติได้

2.5) ลักษณะท่าทาง (Personality) ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้าง ทัศนคติ ให้กับตัวบุคคล ปัจจัยต่าง ๆ ของการก่อตัวของทัศนคติเท่าที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในความเป็นจริงจะมิได้มีการเรียงลำดับตามความสำคัญแต่อย่างใดเลย ทั้งนี้เพราะปัจจัยแต่ละทางเหล่านี้ ตัวไหนจะมีความสำคัญต่อการก่อให้เกิดของทัศนคติมากหรือน้อย ย่อมสุดแล้วแต่ว่าการพิจารณาสร้างทัศนคติต่อสิ่งดังกล่าว

3) ประเภทของทัศนคติ

3.1) ทัศนคติทางบวก เป็นทัศนคติ ที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรืออารมณ์จากสภาพจิตใจได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือ เรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งรวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์กรอื่น ๆ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกร ย่อมมี

ทัศนคติ ทางบวก หรือ มีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตร และให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วยการเข้าเป็นสมาชิก และร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นต้น

3.2) ทัศนคติทางลบ หรือ ไม่ดี คือ ทัศนคติ ที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเลื่อมเสียมไม่ได้รับความเชื่อถือ หรือ ว่างใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินงานขององค์กร และอื่นๆ เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่บางคนอาจมีทัศนคติเชิงลบต่อบริษัท ก่อให้เกิดอคติขึ้นในจิตใจจนพยายามประทุษร้าย และปฏิบัติต่อต้านกฎระเบียบของบริษัทอยู่เสมอ

3.3) ทัศนคติ ที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็น ในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบันองค์กรและอื่นๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักศึกษาบางคนอาจมีทัศนคติหนึ่งเฉยๆ ไม่มีความคิดเห็นต่อปัญหา โต้เถียงเรื่องกฎระเบียบว่า ด้วยรูปแบบของนักศึกษา

ทัศนคติ ทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคง ในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่นๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์หน้าที่หรือกลไกของทัศนคติ

2.2.2 แนวคิดด้านการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชน

1) หลักธรรมาภิบาล

“หลักธรรมาภิบาล” หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมรัฐ และบรรษัทภิบาล ฯลฯ” ซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” ที่หมายถึง การปกครองที่เป็นธรรม นั้น ไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษย์เป็นพันๆปี ซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2553)

1.1) หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม กล่าวโดยสรุป คือ สถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

1.2) หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้นับปฏิบัติงาน ในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริตความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

1.3) หลักความโปร่งใส คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยมูลข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการ

ทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การดำเนินงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน

1.4) หลักความมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความเห็น การได้สวน สาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ และขจัดการผูกขาดทั้ง โดยภาครัฐ หรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

1.5) หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหาร ตลอดจนคณะข้าราชการ ทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ ต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดียิ่ง โดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วถึง

1.6) หลักความคุ้มค่า ผู้บริหาร ต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้นในการบริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชน โดยส่วนรวม

2) หลักการเชื่อมโยงทุนภายในเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2553)

2.1) การสร้างความเข้าใจ โดยใช้ประชาคม (ผู้นำและสมาชิก) เป็นเครื่องมือ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- (1) ระดมปัญหาของสมาชิกในชุมชน
- (2) จัดลำดับความสำคัญของปัญหา
- (3) ตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหาที่สำคัญ และต้องการจะแก้ไขร่วมกัน

2.2) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน

(1) นำประเด็นปัญหาที่ตัดสินใจเลือกมาออกแบบเพื่อจัดเก็บข้อมูล กำหนดกรอบการจัดเก็บข้อมูล ดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสำรวจที่กำหนดร่วมกัน

(2) รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล กำหนดแผนงานกิจกรรมจัดทำแผนชุมชน จัดลำดับการแก้ปัญหา กำหนดกระบวนการและวิธีการแก้ปัญหา

(3) จัดเวทีประชุมแผนชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ สังเคราะห์ และแผนชุมชนมาประชาคมสร้างความเข้าใจร่วมกันกับสมาชิกในชุมชนสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน กำหนดกระบวนการขั้นตอนการดำเนินการ และร่วมตัดสินใจ เริ่ม

ดำเนินการจากการคัดเลือกคณะกรรมการในแต่ละกิจกรรม กำหนดกติกา ระเบียบ การบริหารจัดการองค์กร

2.3) การดำเนินการและดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนการเริ่มดำเนินการกิจกรรม จากแผนชุมชนที่ได้รับเลือก เพื่อแก้ปัญหา และกำหนดแผนการดำเนินงาน มีกระบวนการ ดังนี้

(1) การระดมทุน กำหนดระเบียบการถือหุ้น การจัดสรรผลกำไร
 (2) การจัด โครงสร้าง กลไกของ คณะกรรมการ กำหนดระเบียบว่าด้วยคุณสมบัติของ คณะกรรมการ คณะ ต่างๆ และ บทบาทหน้าที่ ขอบเขตความรับผิดชอบของ คณะกรรมการแต่ละคณะ

(3) การจัดทำแผนธุรกิจ แผนการจัดการร้านค้า การจัดหาสินค้า แผนการสร้างแรงจูงใจเพื่อเปิดรับสมาชิกใหม่และจูงใจสมาชิกเดิม แผนการระดมทุน แผนการพัฒนากิจกรรม และการขยายกิจกรรมโดยหากิจกรรมเด่นชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นจุดเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมตลาดกลางสินค้าชุมชน โรงเรียนชุมชน โรงอาหารสัตว์ โรงปฎิชีวาภาพ

(4) การจัดระบบการบริหาร การพัฒนาศักยภาพกรรมการ การพัฒนาสมาชิก สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการร้านค้า การพัฒนาระบบการทำบัญชี การควบคุมสินค้าคงคลัง ระบบการควบคุมการขาย การพัฒนาศักยภาพพนักงาน

(5) การติดตามและการประเมินผล การทบทวนแผนและผลการดำเนินงาน ประเมินผลการทำงาน ปรับปรุงแผน รวมถึงการติดตามความพึงพอใจของสมาชิก

2.4) การพัฒนาคุณภาพ สร้างความมั่นคงนำสู่การพึ่งตนเอง

(1) การมีเวทีประชุมสมาชิกและกรรมการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสรุปผลการดำเนินการและสรุปทบทวนกิจกรรม

(2) การทำกิจกรรมต่อเนื่อง ดำเนินการเชื่อมโยงกิจกรรมสู่การแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในชุมชน

(3) การสร้างแกนนำรุ่นสู่รุ่น

(4) การทบทวนแผนชุมชนและจัดทำแผนชุมชนหรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความต่อเนื่อง สม่่าเสมอให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและทัน สมัยตลอดเวลา

(5) การให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน ระหว่างผู้นำกับผู้นำ

(6) การสร้างรูปธรรมระดับครอบครัวต้นแบบในชุมชน

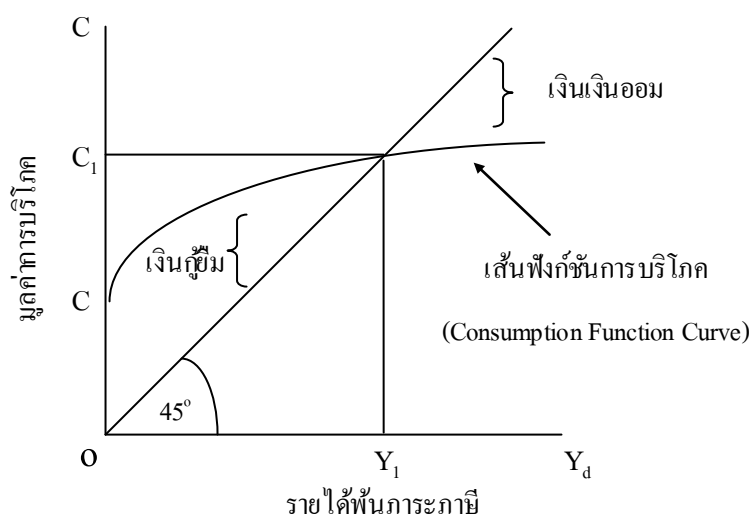
2.2.3 แนวคิดด้านการออม (Saving)

ประพันธ์ เสวตนันท์ (2541) ได้นำเสนอทฤษฎีฟังก์ชันการบริโภคและฟังก์ชันการออม ดังนี้ ผู้บริโภคใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภคจากรายได้ที่ตน ได้รับ ไม่ว่าจะเป็นรายวันหรือ

รายเดือน รายได้ส่วนนี้เมื่อหักมูลค่าภาษีรายได้ส่วนบุคคลที่คาดว่าจะต้องจ่ายให้แก่รัฐบาลแล้ว เรียกว่า “รายได้อันพึงการภาษี (Disposable Income)” ซึ่งผู้บริโภคสามารถนำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อให้ตนเอง และสมาชิกในครอบครัวได้รับความพึงพอใจสูงสุด ส่วนรายได้ที่ได้เก็บออมไว้ มิได้นำไปใช้จ่ายในรอบระยะเวลาเดียวกันเรียกว่า “เงินออม (Saving)” ซึ่งก็คือ ส่วนของรายได้ของผู้บริโภคที่ไม่ได้ใช้ในการบริโภคนั่นเอง

ซึ่งสามารถแสดงด้วยภาพเส้นฟังก์ชันการบริโภคและเส้น ฟังก์ชันการออมดังภาพที่

2.3

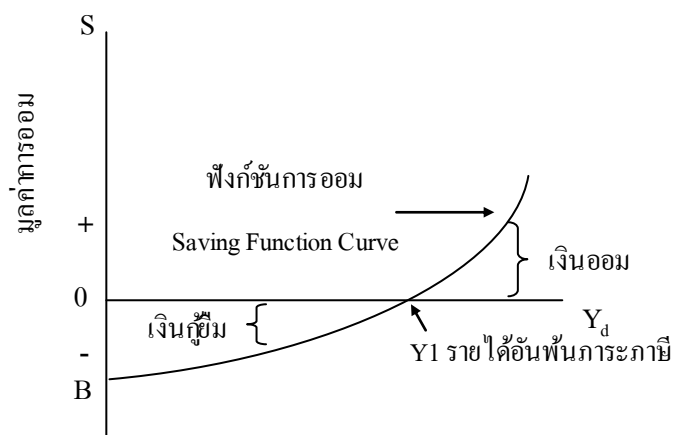

ภาพที่ 2.3 เส้นฟังก์ชันการบริโภค

ที่มา : ประพันธ์ เสวตนันท์, 2541

จากภาพที่ 2.3 จะเห็นได้ว่า ถ้าผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำจะไม่สามารถออมเงินได้ คราวเรือนที่ยากจนจำเป็นต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค เลยจุด Y_1 ไปแล้วคราวเรือนจึงเริ่มมีการออม (Saving) ดังนั้นรายได้ระหว่าง 0 ถึง Y_1 จึงเป็นระยะที่คราวเรือนต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค

ในกรณีเส้นฟังก์ชันการออม มีความสัมพันธ์กับเส้นฟังก์ชันการบริโภคโดยตรง คือ เมื่อมูลค่าการบริโภคเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้แล้ว ทำให้รายได้ที่ไม่ได้นำไปใช้จ่ายในการบริโภคเหลืออยู่มากขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้น คือ มีเงินออมมากขึ้นในทุกระดับรายได้นั้นเอง เส้นฟังก์ชันการออมจึงมีลักษณะสูงขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้น (ภาพที่ 2.4)

ภาพที่ 2.4 เส้นฟังก์ชันการออม

ที่มา : ประพันธ์ เสวตนันท์, 2541

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชาตรี เจริญศิริและคณะ (2544) ได้ศึกษาการจัดการกองทุนชุมชน ในตำบลเมืองจั่ง กิ่งอำเภอเพียง จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการจัดการกองทุนชุมชนในตำบลเมืองจั่ง โดยวิธีการเชิงคุณภาพ มองหาปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้การจัดการกองทุนเป็นไปด้วยดี ใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดยการเก็บข้อมูลในพื้นที่โดยจัดเวทีเรียนรู้ร่วมกัน ระดับตำบล การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้จัดการกองทุน จัดสัมมนาสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างนักวิจัย/บุคคลภายนอก และนำเสนอข้อมูลการเรียนรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดเวทีนำเสนอสิ่งที่ได้จากการรวบรวมและข้อสรุป เพื่อตรวจสอบและขอความคิดเห็นเพิ่มเติม

ผลการศึกษาพบว่า จากการวิจัยพบว่า การกำเนิดของกองทุนในตำบลเมืองจั่งมาจากการรวมตัวของชาวบ้านตามธรรมชาติบ้าง จากการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนบ้าง กองทุนกลุ่มออมทรัพย์จัดเป็นกองทุนที่เติบโตเร็ว เริ่มจากหลักพันบาทโตเป็นหลักแสนภายใน 5-6 ปี เมื่อกองทุนออมทรัพย์มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้นมักจะจัดสวัสดิการเป็นการจัดสวัสดิการผลประโยชน์ตอบแทนสมาชิก มีข้อสังเกตว่า กองทุนที่รัฐจัดตั้ง ส่วนมากมีการเติบโตช้ากว่ากองทุนกลุ่มออมทรัพย์ที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเอง เงื่อนไขที่ทำให้การจัดการกองทุนเป็นไปด้วยดี ได้แก่ ความผูกพันและความเป็นเครือญาติ เป็นฐานรากที่สำคัญ รวมถึงผู้จัดการกองทุน ซึ่ง สัมผัสประสบการณ์จากการจัดการกองทุนขนาดเล็กมาก่อน จนสมาชิกเกิดความเชื่อถือ ผู้จัดการต้องเป็นผู้มี “มือสะอาด” มีความเห็นอกเห็นใจสมาชิกจึงมอบความไว้วางใจให้ ความรู้สึกเป็นเจ้าของทุนมีมากในกองทุนที่เกิดตามธรรมชาติ สมาชิกเห็นกองทุนเติบโตด้วยเงินที่ตนและญาติพี่น้องในหมู่บ้านออม แต่กองทุนซึ่งรัฐจัดตั้งมีเงินเป็นก้อนลงมาหลักหมื่นหลักแสนบาท ความรู้สึกเป็นเจ้าของกลับมีน้อยกว่า รูปแบบการ

จัดสวัสดิการแก่สมาชิกจะจัดบนพื้นฐานความเป็นธรรม สมาชิกทุกรายได้รับสวัสดิการเหมือนกัน ไม่ขึ้นกับความร่ำรวย ไม่ขึ้นกับเงินออมหรือฐานะทางสังคม

ชาตรี ทิชนพงศ์ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรณีศึกษา อ.รัตภูมิ จ.สงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตลอดจนความต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กับกลุ่มประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มละ 50 ราย

ผลการศึกษาพบว่า (1) ระดับรายได้ของครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก และไม่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (2) การถือครองที่ดินของครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก และไม่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (3) หนี้สินของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก และไม่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (4) เงินออมของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก และไม่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (5) การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก และไม่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (6) การได้รับการชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก และไม่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (7) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก และไม่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (8) ทศนคติของเกษตรกรต่อการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก และไม่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ต่อเกียรติ น้อยสำลี (2544) ได้ทำการศึกษา การวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนพึ่งตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ในตำบลคลองเปยะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แท้จริงภายในชุมชน ทั้งในแง่ตัวแปรต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางเศรษฐกิจ อาทิ รายได้ที่จับจ่ายใช้สอยได้จริง รายจ่ายเพื่อการบริโภค หรือการออม รวมถึงศึกษาปัจจัยต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางเศรษฐกิจของสังคมในระยะยาว อาทิ ปัจจัยทางเทคโนโลยี ปริมาณผู้ใช้แรงงานในชุมชน ซึ่งผลการศึกษานำไปสู่การวางแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ชุมชนสามารถวางแผนการจัดการได้ด้วยตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชนควมมิด ในตำบลคลองเปี้ยะ จะมีกลุ่มออมทรัพย์สัจจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เนื่องจากเป็นแหล่งเงินฝาก เงินกู้ ของคน ในหมู่บ้าน รวมถึงกลุ่มอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น กลุ่มน้ายาง กลุ่มแม่บ้าน ภายใต้การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และควมมีวินัยของคนในหมู่บ้าน ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนอยู่ในระบบในปริมาณสูง ทำให้สภาพทางเศรษฐกิจชุมชนในช่วงสั้นๆมีความมั่นคง แต่เมื่อพิจารณาในระยะยาว ชุมชนมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากข้อจำกัดของปริมาณการกู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ ประกอบกับรายได้จากการประกอบอาชีพ ไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อเพิ่มรายได้ แต่ในทางกลับกันชุมชนมีการกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ภายนอกในอัตราสูง แต่มิได้นำเงินมาลงทุนจริง ก็จะส่งผลให้ไม่เกิดการพัฒนา นอกจากนี้ การที่หมู่บ้านมีสมาชิกที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในปริมาณสูง ก็ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างช้าๆ ดังนั้นการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้านเพื่อทำธุรกิจชุมชน จึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่จะช่วยเพิ่มรายได้ เพิ่มทักษะความรู้ ทั้งในด้านการตลาด การเงินให้กับคนในหมู่บ้าน ทำให้เกิดการลงทุนใหม่ๆ โดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้น ในที่สุดชุมชนก็จะพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดความก้าวหน้าและมั่นคง ในขณะที่เดียวกันก็จะลดความขัดแย้งและเหลี่ยมล้ำที่อาจเกิดจากการแข่งขันกันภายในชุมชนเนื่องจากการประกอบอาชีพเดียวกัน หรืออยู่ในสภาพเจ้าของทุนและแรงงาน

ศิริรัตน์ หนูวิล (2545) ได้ทำศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา หมู่บ้าน โลกทราย หมู่ที่ 4 ตำบลควนไส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาด้านปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา รวมทั้งค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน และเพื่อให้เกิดองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้เชื่อมโยงระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับประเทศ และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน

ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโลกทรายพบว่า (1) การก่อเกิดกองทุนหมู่บ้านโลกทรายนั้นเกิดจากความร่วมมือของชาวบ้าน มีประชาชนและคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุน โดยคณะกรรมการแต่ละท่านนั้นมีประสบการณ์ในการทำงานสามารถแก้ปัญหาได้ สมาชิกแต่ละกลุ่มอาชีพได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันเสมอ การเสริมสร้างเศรษฐกิจนั้น สมาชิกในหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย (2) ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ปัจจัยด้านบวก ได้แก่ การมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน และความซื่อสัตย์ในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประชาชนมีงานทำและครอบครัวอยู่กันอย่างอบอุ่น ปัจจัยด้านลบ ได้แก่ คณะกรรมการบางคนขาดความรับผิดชอบ และขาดความยุติธรรม ทำให้การบริหารงานเกิดความบกพร่อง (3) การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่ายการเรียนรู้ภายในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงจะมีการปรึกษาหารือพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องต่างๆ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี (4) ความ

เข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน ได้แก่การที่ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความเข้าใจกัน ร่วมมือร่วมใจกัน ในการจัดทำกิจกรรมของหมู่บ้านร่วมกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านได้ มีการพึ่งตนเอง และมีความสามารถในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวของตัวเองได้ (5) ข้อเสนอแนะในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน คือ อยากให้มีการจัดการประชุมแยกแต่ละกลุ่มอาชีพจะได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของสมาชิกแต่ละราย เพื่อจะได้ช่วยกันหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

พัชรี วารีวัฒน์และคณะ (2546) ได้ศึกษาการจัดการกองทุนภายในหมู่บ้าน ไสร์ภักดิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลกะหรอ กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้ทราบข้อมูลชุมชนและข้อมูลครัวเรือนสมาชิกเพื่อจะได้วางแผนการบริหารกองทุนให้เหมาะสมสอดคล้อง ใช้กองทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ เช่น ส่งเสริมอาชีพ ร้านค้าชุมชน พัฒนาสวัสดิการชุมชน ให้ชุมชนพึ่งพาตัวเองได้ ศึกษากองทุนต่างๆในหมู่บ้าน (ความเป็นมา/กรรมการ/สมาชิก/กฎระเบียบ/กิจกรรม/ผลดำเนินงาน) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคที่ผ่านมามีอะไรบ้าง และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรการเงินชุมชน ใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดยประชุมที่วิจัย ยกประเด็นที่จะศึกษามาระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาคำตอบ อ่านบทวิเคราะห์ ถอดบทเรียน จากเอกสารกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลเป้าหมาย เสนวนากลุ่มย่อยตามสภาพแวดล้อมพฤติกรรม ศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ จัดเวทีชาวบ้านเพื่อฟังความคิดเห็น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผล

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้กองทุน ไสร์ภักดิ์ดำรงอยู่ได้และมีการเติบโตขึ้นเรื่อยๆ คือ ผู้นำชุมชนและกรรมการที่ดีมีคุณธรรม เสียสละเวลาเพื่อส่วนรวม ร่วมทั้งกฎระเบียบที่ยุติธรรม สมาชิกที่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม ระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน กรรมการมีโครงสร้างการบริหารตามแนวราบทำให้รู้สึกดีต่อกัน มีตัวแทนกรรมการเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายระดับอำเภอและระดับจังหวัด กองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน ไสร์ภักดิ์ได้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนหลายด้านคือด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพคน ซึ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนคือ การบริหารเงินหมุนเวียนให้สมาชิกนำไปพัฒนางานหลักและอาชีพเสริมส่วนบุคคล ช่วยบรรเทาเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนของครอบครัว ทำให้รู้จักทำงานเป็นทีม เห็นคุณค่าของตนเองและชุมชนที่ตนอยู่อาศัย รู้จักสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ ประยุกต์ความรู้รอบตัวมาวิเคราะห์ใช้มากขึ้น

ธวัชชัย กันทะวันนา และคณะ (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบองค์รวมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมืองลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาศักยภาพ การรับรู้และความพร้อมของชุมชน ในการพัฒนาแบบองค์รวม กระตุ้น ให้ชุมชนค้นหา

ปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่แท้จริงด้วยตนเอง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ให้เกิดการพึ่งตนเองในการสร้างกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต ใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ประยุกต์ใช้เทคนิค การวางแผนงานแบบมีส่วนร่วม (Appreciation influence Control: AIC) การสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: FSC) และกระบวนการกลุ่มย่อย (Focus Group) ในการดำเนินการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า การประชุมพหุภาคีเพื่อขยายแนวคิด เกิดการปรับแนวคิดการพัฒนาการแก้ไขปัญหามุมมองโดยกานพึ่งพาตนเอง นำไปสู่ความร่วมมือ ร่วมวางแผน ร่วมทำตั้งแต่แรก เกิดการยอมรับเข้าใจ ตระหนักถึงความรับผิดชอบเข้าใจ ตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ทุกคนพึงมีต่อชุมชน ู้สภาพความเป็นจริงของชุมชน แก้ไขปัญหาตรงกับความต้องการของชุมชนโดยกระบวนการของชุมชน การจัดเวทีชาวบ้าน เป็นการพัฒนาทางปัญญา กระบวนการคิดและวิสัยทัศน์ในการมองปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน การจัดเวทีระดับหมู่บ้าน เป็นการศึกษิตตามสภาพความเป็นจริงพบพลังทางสังคมที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล, ความสามารถ, การรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของผู้นำชุมชน ข้าราชการบ้านาญ พระสงฆ์ และผู้นำตามธรรมชาติ พร้อมทั้งจะทำงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนที่ตัวเองอาศัยอยู่ เพียงต่อรอโอกาสและจังหวะที่เหมาะสม มีความพยายามที่จะดำเนินการแก้ไขด้วยแนวทางของตัวเอง คิดทบทวนถึงความสำเร็จ ความล้มเหลวในการการใช้ทุนของตนเองที่ผ่านมา เป็นบทเรียนอันล้ำค่า จากการจัดเวทีชาวบ้าน เกิดการจัดทำแผนปฏิบัติงาน เพื่อสานต่อกิจกรรมของแต่ละหมู่บ้าน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาที่เห็นว่าสำคัญ และเร่งด่วนของชุมชน จากนั้นขยายการดำเนินงาน ไปสู่ปัญหาอื่นตามลำดับอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตสัมพันธ์แบบองค์รวม มีหลักการสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละชุมชน โดยมองไปที่ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน เช่น กองทุน กลุ่มและชมรมที่มีอยู่หากเกินกำลังและความสามารถและทุนที่ตนเองมีอยู่จะขอความร่วมมือหรือขอสนับสนุนจากบุคคลและองค์กรอื่น การดำเนินงานแก้ปัญหาของชุมชน คนในชุมชนค้นพบปัญหาของตนเองที่คล้ายคลึงกัน เกิดการเห็นอกเห็นใจเข้าใจปัญหาที่ประสบอยู่เหมือนกัน ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แก้ไขปัญหาโดยทดลองทำแก้ไข ปรับเปลี่ยน เพื่อหาหนทางออกที่เหมาะสมในลักษณะค่อยคิดค่อยทำ นำประสบการณ์ในอดีตมาเป็นบทเรียนที่จะไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นอีก กิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะที่สร้างสรรค์ทันเหตุการณ์ ชุมชนยอมรับให้ความร่วมมือ

สุชาติ สุวรรณขำ (2547) ได้ทำการศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ความพึงพอใจและทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อมิติต่างๆ ของสหกรณ์การเกษตร ปัจจัยที่มี

ผลต่อระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร และผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อเรื่องต่างๆ เช่น การบริหารงานของสหกรณ์ เงินปันผลที่ได้รับ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ การทำธุรกิจร่วมกัน ซึ่งการทำธุรกิจเงินฝาก/เงินกู้ การทำธุรกิจบริการ กิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ และสวัสดิการที่ได้รับจากสหกรณ์ ด้านทัศนคติ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อสหกรณ์การเกษตรในระดับที่ดีและดีมากในเรื่องต่างๆ เช่น สหกรณ์ช่วยให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกดีขึ้น สหกรณ์จะประสบความสำเร็จได้จะต้องขึ้นอยู่กับประธานสหกรณ์ ผู้จัดการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การเลือกตั้งกรรมการเป็นไปด้วยความโปร่งใส สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ การทำธุรกิจเงินฝากและเงินกู้ของสหกรณ์สะดวก รวดเร็วและเชื่อถือได้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์ พบว่า ประกอบด้วยความต้องการเงินกู้ของสมาชิก ความต้องการรับสวัสดิการต่างๆ ของสมาชิก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ จำนวนหุ้นที่ถือครอง การมีส่วนร่วมในกลุ่มเกษตรกร การมีส่วนร่วมในกลุ่มออมทรัพย์ การใช้บริการธุรกิจด้านต่างๆ ของสหกรณ์ โอกาสการแสดงความคิดเห็นต่อการประชุมสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โอกาสการเสนอวาระการประชุมเรื่องต่างๆ ในที่ประชุมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โอกาสเสนอปัญหาที่พบในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตร พบว่า มีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นและสภาพคล่องน้อย มีปริมาณเงินทุนไม่เพียงพอต่อการลงทุน แต่มีความสามารถในการทำกำไรดี และมีการคืนทุนในรูปของเงินปันผลในอัตราที่สูงพอสมควร

อรสา หน่อปิ่นและคณะ (2547) ได้ศึกษาโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน กองทุนแม่ก๊ะ หมู่ 8 และกองทุนหมู่บ้านแม่ซ้อน หมู่ที่ 4 อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะกองทุนหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการกองทุน ศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาความเข้มแข็งด้านการจัดการของกองทุน และศึกษาถึงแนวทางการขยายผลการบริหารจัดการกองทุนที่เข้มแข็งไปยังกองทุนชุมชนอื่นๆ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดย ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาาร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและกองทุน มีการศึกษาจากเอกสารแนวทางปฏิบัติ การทัศนศึกษาดูงาน การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาความเข้มแข็ง การดำเนินงานตามกิจกรรมย่อยของแผนปฏิบัติการ การสรุปบทเรียนและขยายผลเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะ กองทุนหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งทางด้านการบริหารจัดการ พบว่า กองทุนจะต้องมีลักษณะ 13 ประการ 'ได้แก่' (1) การยึดหลักการจัดการให้เป็นการตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน (2) การมีส่วนร่วมสมาชิก (3) การใช้เวทีประชาคม (4) มีระเบียบ

ข้อบังคับ หลักเกณฑ์เหมาะสมกับสภาพชุมชน (5) ผู้นำมีคุณภาพและได้รับการพัฒนา (6) มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่มาแทน (7) ใช้ต้นทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (8) มีแผนโครงการงาน/โครงการ (9) มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ (10) ระบบการเงิน และบัญชี ถูกต้อง ตรวจสอบได้ (11) มีเครือข่าย (12) มีการติดตาม (13) ประเมินผลและมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ลักษณะของความเข้มแข็งด้านการจัดการการเงินของกองทุน มี 3 ประการ ได้แก่ (1) เอกสาร บัญชีถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน (2) การจัดเก็บเอกสารต่างๆเป็นระบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ (3) มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านบัญชี กระบวนการพัฒนาความเข้มแข็งด้านการจัดการของกองทุน มี 5 ประการ ได้แก่ (1) กระบวนการเวทีชุมชนทำให้ค้นพบศักยภาพและปัญหาของกองทุน (2) มีกระบวนการจัดทำแผนงานพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพ (3) มีการดำเนินงานตามแผน (4) มีการติดตามประเมินผล ทบทวน ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ (5) มีการนำเสนอผลการดำเนินงาน แนวทางการขยายผลการจัดการกองทุนที่เข้มแข็งไปยังกองทุนชุมชนอื่นๆ มี 5 ประการ (1) ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง (2) เกิดการยอมรับจากกองทุนหมู่บ้านอื่นๆ (3) ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาแก่กองทุนอื่นๆได้ (4) เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายกองทุนทางราชการ (5) สร้างโอกาสให้เป็นแหล่งเรียนรู้งานกองทุนหมู่บ้าน

สมชาย เหล็กเพชรและคณะ (2548) ได้ศึกษาการประยุกต์หลักธรรมกับการสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักพุทธธรรมกับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษากระบวนการการทำงานที่ผ่านมาของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ให้สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เรียนรู้ในการแก้ปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อน อีกทั้งพร้อมมีความตระหนักเข้าใจต่อเป้าหมายหลัก และวิธีการของสหกรณ์ ศึกษาการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ศึกษาผลของการประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับกระบวนการพัฒนาของสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ใช้วิธีการวิจัยโดยประชุมชี้แจงทำความเข้าใจชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานวิจัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ จัดกระบวนการเรียนรู้ในการวิเคราะห์ปัญหาที่มีผลกระทบต่อชุมชน เรียนรู้การทำงานของสหกรณ์ ศึกษาแนวคิดการพัฒนา ตามคำสอนของหลวงปู่พุทธจนวราภรณ์ จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสหกรณ์อื่นๆ

ผลการศึกษาพบว่า คนในพื้นที่ที่มีการศึกษาน้อย ทำการเกษตรพอเลี้ยงดูเก็บเกี่ยวที่ว่างงาน มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย ปัญหาหนี้สิน เนื่องจากทุกวันนี้กองทุนกู้ยืมมีมาก ทำให้สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินได้ง่าย ชาวบ้านจึงมีค่านิยมกู้เงินกันมากขึ้น ซึ่งบางครั้งก็จำเป็นจริงๆ แต่บางครั้งไม่จำเป็นมาก แต่ต้องการใช้สิทธิที่ตัวเองมีอยู่ การประยุกต์หลักธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ (1) พุทธะ ต้องเข้าใจต่อหลักอุดมการณ์ วิธีการของสหกรณ์ มีความตระหนักต่อหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละ

ต่อส่วนรวม (2) ธรรมชาติ (คุณธรรม) ต้องมีข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องอยู่ตลอด (3) สังฆะ (พุดจา) ต้องมีการพุดจาปรึกษาหารือกันตลอดเวลา บนพื้นฐานความจริงและความเห็นอกเห็นใจกันซึ่งกันและกัน

ศิริวรรณ กราปัญจะ (2548) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพกองทุนหมู่บ้าน ในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลด้านลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเศรษฐกิจการผลิตของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน การมีส่วนร่วม ทักษะคติของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านต่อมิติต่างๆของกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับศักยภาพกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง สัมภาษณ์สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุงจำนวน 120 ราย ซึ่งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอย่างง่าย และการวิเคราะห์ไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพประกอบด้วย จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่ทำงานแล้ว ของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน อาชีพหลัก และอาชีพรอง จำนวนเงินออม จำนวนเงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน แหล่งเงินกู้ที่กู้จากสหกรณ์และกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การมีส่วนร่วมประเด็นการแก้ไขปัญหา และทักษะคติของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านด้านประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และด้านเงินกู้ยืม ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คือ ไม่มีที่ทำการเป็นของตนเอง ขาดแคลนบุคลากรที่รับช่วงต่องานของกองทุนฯ และปัญหาการกู้เงินนอกระบบทำให้มีหนี้สินหมุนเวียน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อองค์กรการเงินชุมชนในครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวิธีการวิจัย โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ทั้ง ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นการศึกษาข้อมูลที่มีผู้ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรการเงินชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน และเครือข่ายสวัสดิการชุมชน ซึ่งจะวันละบาท ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีด้านทัศนคติ แนวคิดด้านการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน แนวคิดด้านการออมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรูปของ หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย และเว็บไซต์ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งความรู้ขององค์กรการเงินชุมชนเอง และที่ได้จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจากสถาบันศึกษาและสถาบันวิจัยต่างๆ ซึ่งได้มีการเก็บรวบรวม

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำไปวิเคราะห์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่กำหนดไว้

1) ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ประชาชนที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน ใน 3 พื้นที่ของจังหวัดสงขลา ที่มีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกัน คือ 1) พื้นที่ภูเขาและที่ราบสูง คือ ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ 2) พื้นที่ราบลุ่ม คือ ตำบลท่าข้าม อำเภอบางขัน และ 3) พื้นที่ราบริมทะเล คือ ตำบลชิงโค อำเภอสิงหนคร ซึ่งทั้ง 3 พื้นที่ จะมีภูมิประเทศแตกต่างกัน

2) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sample)

การศึกษาครั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา และระยะทางในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรในพื้นที่จากพื้นที่เป้าหมายทั้ง 3 ตำบล พื้นที่ละเท่า ๆ กัน

คือ ตำบลละ 200 ตัวอย่าง รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 600 ตัวอย่าง กระจายตามพื้นที่ศึกษา การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างแยกตามพื้นที่ตามการเป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

พื้นที่	กลุ่มตัวอย่าง		
	เป็นสมาชิก	ไม่เป็นสมาชิก	รวม
เขาพระ	165	35	200
ท่าข้าม	151	49	200
ชิงโค	154	46	200
รวม	470	130	600

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์รายบุคคล (Personal Interview) โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง (Structured Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้ (ภาคผนวก)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในพื้นที่

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของประชาชนในพื้นที่

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่

ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 มีลักษณะคำถามทั้งปลายปิด (Closed end) และปลายเปิด (Opened end) สำหรับการสอบถามทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรการเงินชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้การตั้งคำถามเชิงบวก โดยกำหนดค่าคะแนนระดับความคิดเห็นออกเป็น 4 ระดับ คือ

คะแนน 4 หมายความว่า เห็นด้วยมาก

คะแนน 3 หมายความว่า เห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 หมายความว่า เห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 หมายความว่า ไม่เห็นด้วย

สาเหตุที่กำหนดเกณฑ์ เป็น 4 ระดับ เนื่องจาก ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ง่าย

4) การทดสอบแบบสอบถาม

4.1) ตรวจสอบเนื้อหาความถูกต้องของแบบสอบถาม โดยผ่านผู้มีความเชี่ยวชาญ การสร้างแบบสอบถาม เรื่ององค์กรการเงินชุมชน และผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโครงสร้างและความสัมพันธ์ของคำถามต่างๆ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.2) นำแบบสอบถามที่ร่างขึ้น ไปทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยด้านภาษาและนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามที่ต้องการแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการ บรรณาธิกรข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเปรียบเทียบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

เป็นการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลใน 3 ประเด็น คือ

- 1) ข้อมูลสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกขององค์กรการเงินชุมชนของประชาชนในพื้นที่
- 3) ข้อมูลทัศนคติต่อบทบาทขององค์กรการเงินชุมชนของประชาชนในพื้นที่

สำหรับการแปลความหมายข้อมูลทัศนคติต่อบทบาทขององค์กรการเงินชุมชนของประชาชนในพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดค่าเฉลี่ยไว้ 4 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ค่ากลาง (Mid Point) มีการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยที่ได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
3.50 - 4.00	ทัศนคติดี
2.50 - 3.49	ทัศนคติดีปานกลาง
1.50 - 2.49	ทัศนคติไม่สู้ดี
1.00 - 1.49	ทัศนคติไม่ดี

3.2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

การวิเคราะห์เชิงปริมาณจะแยกการวิเคราะห์ โดยใช้ค่าทางสถิติ 2 ชนิด คือ สถิติที (t-Statistics) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน และ สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) สถิติที่ t-Statistics (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553)

โดย นำผลค่าเฉลี่ยที่สนใจทดสอบต่อองค์การการเงินชุมชนระหว่างกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกขององค์การการเงินชุมชนไปทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยใช้สถิติที่ (t-Statistics) เพื่อ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่สนใจต่อองค์การการเงินชุมชน ของทั้ง 2 กลุ่ม แยกเป็น 2 กรณี คือ

(1) ไม่ทราบความแปรปรวนของประชากร ทั้ง 2 กลุ่ม และตั้งข้อตกลง (assume)

ว่า ความแปรปรวนของประชากรทั้งสองกลุ่มเท่ากัน ($\sigma_1^2 = \sigma_2^2$)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

(2) ไม่ทราบความแปรปรวนของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม และตกลงว่า (assume) ความแปรปรวนของประชากรทั้งสองกลุ่มไม่เท่ากัน ($\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} \right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{n_2 - 1}}$$

$\bar{X}_1$ และ $\bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยของตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2

S_1^2 และ S_2^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มแรกและ กลุ่มที่สอง ตามลำดับ

n_1 และ n_2 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างชุดแรกและชุดที่สอง ตามลำดับ

ทั้งนี้ในการทดสอบ ใช้การคำนวณค่าสถิติที่ (t-Statistics) จาก โปรแกรมสำเร็จรูป ประยุกต์ ในการทดสอบสมมติฐาน

ขั้นตอนการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing)

(1) การตั้งสมมติฐาน

H_0 : ทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกไม่มีความแตกต่างกัน

H_a : ทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกมีความแตกต่างกัน

(2) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.05$ หรือระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95

(3) เลือกใช้สถิติที่ได้ โดยแยกเป็นกรณี $\sigma_1^2 = \sigma_2^2$ และ $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$

(4) คำนวณค่า P-Value ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประยุกต์

(5) สรุปผลการทดสอบ ถ้าค่า P-Value น้อยกว่าหรือเท่ากับ ค่า α จะปฏิเสธ H_0 หรือยอมรับ H_a กล่าวคือ ทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.05 ในตรงกันข้าม ถ้าค่า P-Value มากกว่าค่า α จะยอมรับ H_0 หรือปฏิเสธ H_a กล่าวคือ ทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกมีความแตกต่างกัน

2) สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2)

ผู้วิจัยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2) เพื่อทดสอบความเป็นอิสระต่อกันระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปร (Dependent Variables)

สูตร χ^2 คือ

$$\chi^2 = \sum_{i=1} \sum_{j=1} \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

เมื่อ χ^2 = ค่าไคสแควร์

O_{ij} = Observed Frequency คะแนนความถี่แถวที่ i คอลัมน์ที่ j

E_{ij} = Expected Frequency ซึ่งคำนวณได้จากตารางแจกแจงความถี่ที่วาดด้วย ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรหรือตารางจำแนก 2 ทาง

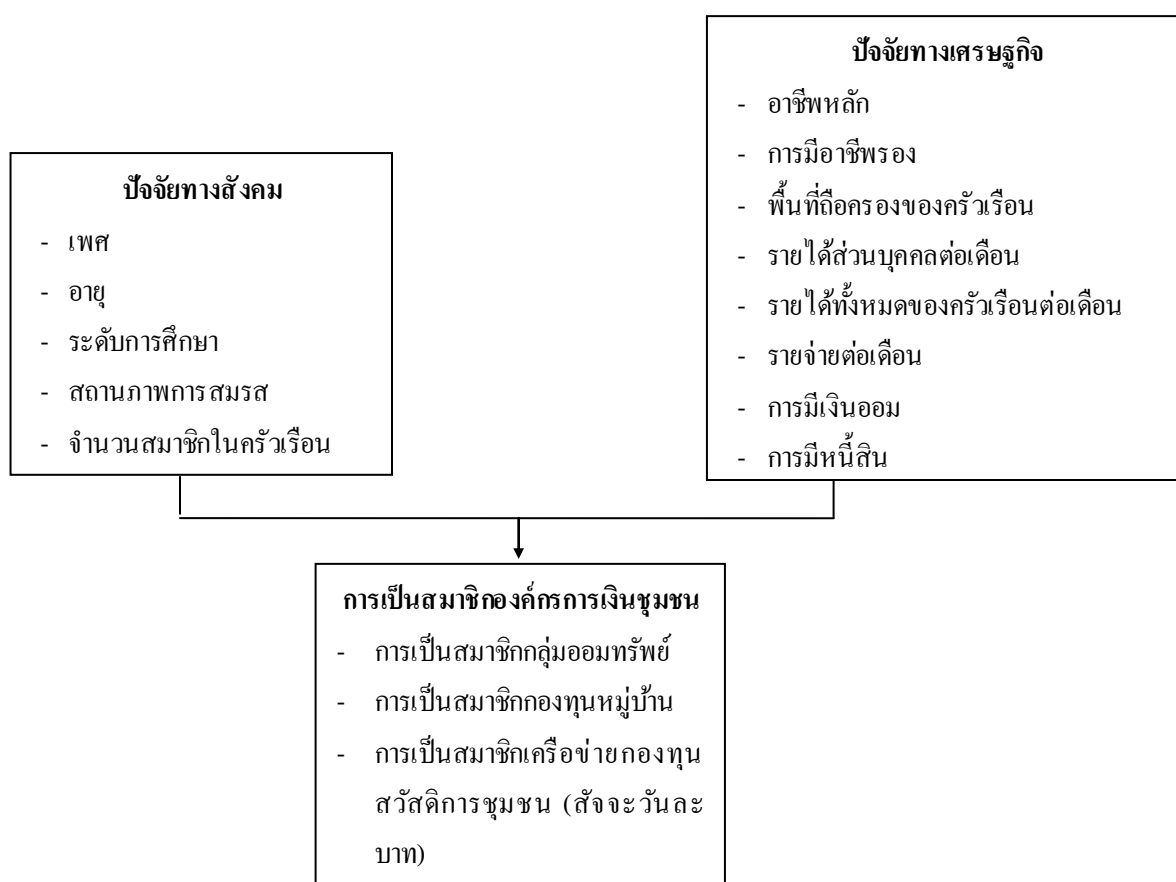
โดยในการศึกษานี้ ได้ใช้สถิติไคสแควร์ ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อบทบาทขององค์กรการเงินชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน มีการกำหนด ชุดตัวแปร ดังนี้ (ภาพที่ 3.1)

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยทางสังคม และ ปัจจัยทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ขั้นตอนการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing)

(1) การตั้งสมมติฐาน

H_{O1} : ปัจจัยทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงิน
ชุมชน

H_{A1} : ปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงิน
ชุมชน

H_{O2} : ปัจจัยทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กร
การเงินชุมชน

H_{A2} : ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงิน
ชุมชน

(2) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.05$ หรือระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95

(3) คำนวณค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประยุกต์

(4) คำนวณค่า P-Value ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประยุกต์

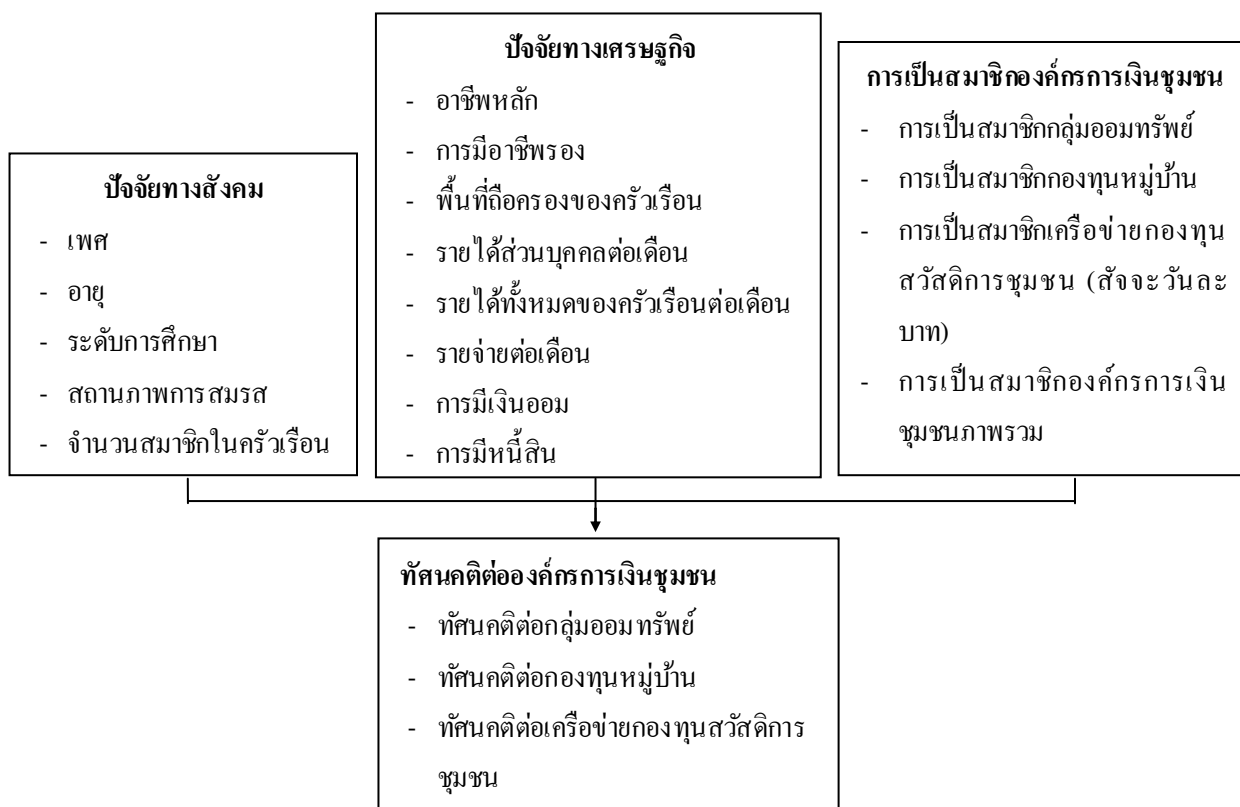
(5) สรุปผลการทดสอบ ถ้าค่า P-Value น้อยกว่าหรือเท่ากับ ค่า α จะปฏิเสธ H_0 หรือยอมรับ H_A กล่าวคือ ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน หรือตัวแปรอิสระมีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.05 ในตรงกันข้าม ถ้าค่า P-Value มากกว่า ค่า α จะยอมรับ H_0 หรือปฏิเสธ H_A กล่าวคือ ตัวแปรทั้งสองเป็นอิสระต่อกัน หรือตัวแปรอิสระไม่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

2.2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อบทบาทขององค์กรการเงินชุมชน มีการกำหนดชุดตัวแปร ดังนี้ (ภาพที่ 3.2)

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 3.2 กรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และ การเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน กับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่

ขั้นตอนการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing)

(1) การตั้งสมมติฐาน

H_{O1} : ปัจจัยทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน

H_{A1} : ปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน

H_{O2} : ปัจจัยทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน

H_{A2} : ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน

H_{O3} : ปัจจัยการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน

H_{A3} : ปัจจัยการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน

(2) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.05$ หรือระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95

(3) คำนวณค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประยุกต์

(4) คำนวณค่า P-Value ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประยุกต์

(5) สรุปผลการทดสอบ ถ้าค่า P-Value น้อยกว่าหรือเท่ากับ ค่า α จะปฏิเสธ H_0 หรือยอมรับ H_A กล่าวคือ ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันหรือตัวแปรอิสระมีผลต่อระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.05 ในตรงกันข้าม ถ้าค่า P-Value มากกว่าค่า α จะยอมรับ H_0 หรือปฏิเสธ H_A กล่าวคือ ตัวแปรทั้งสองเป็นอิสระต่อกันหรือตัวแปรอิสระไม่มีผลต่อ ระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

บทนี้เป็นการเสนอผลการศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่ศึกษา
- 4.2 สถานภาพการเป็นสมาชิกขององค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.3 ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน
- 4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกขององค์กรการเงินชุมชน
- 4.5 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน

4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้แบ่งเป็น สภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 สภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

สภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูล เพศ อายุ การนับถือศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.1)

1) เพศ

ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 67.5 เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลือร้อยละ 32.5 เป็นเพศชาย และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกขององค์กรการเงินชุมชน พบว่า มีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชายเช่นกัน กล่าวคือ กลุ่มที่เป็นสมาชิกมีสัดส่วนเพศหญิงและเพศชาย ร้อยละ 68.9 และ 31.1 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีสัดส่วนเพศหญิงและเพศชาย ร้อยละ 62.3 และ 37.7 ตามลำดับ

2) อายุ

ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 53.2 มีอายุมากกว่า 45 ปี ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 42.8 และร้อยละ 4.0 มีอายุ 25-45 ปี และน้อยกว่า 25 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 46.71 ปี และเมื่อพิจารณาแยกตามการเป็นและไม่เป็นสมาชิกขององค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.4 มีอายุมากกว่า 45 ปี รองลงมา ร้อยละ 40.6 และ ร้อยละ 4.0 มีอายุ 25-45 ปี และ น้อยกว่า 25 ปี ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ร้อยละ 50.8 มีอายุ 25-45 ปี รองลงมา ร้อยละ 45.4 และ ร้อยละ 3.8 มีอายุ มากกว่า 45 ปี และ น้อยกว่า 25 ปี ตามลำดับ และ เมื่อพิจารณาอายุเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก มีค่าเฉลี่ยอายุเท่ากับ 47.11 ปี ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ที่มีค่าเฉลี่ยอายุเท่ากับ 45.26 ปี

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	เป็นสมาชิก (n=470)		ไม่เป็นสมาชิก (n=130)		รวม (n=600)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
- ชาย	146	31.1	49	37.7	195	32.5
- หญิง	324	68.9	81	62.3	405	67.5
อายุ						
- น้อยกว่า 25 ปี	19	4.0	5	3.8	24	4.0
- 25-45 ปี	191	40.6	66	50.8	257	42.8
- มากกว่า 45 ปี	260	55.4	59	45.4	319	53.2
ค่าเฉลี่ย	47.11		45.26		46.71	
การนับถือศาสนา						
- พุทธ	457	97.2	118	90.8	575	95.8
- อิสลาม	13	2.8	11	8.5	24	4.0
- คริสต์	-	-	1	0.8	1	0.2
ระดับการศึกษา						
- ไม่ได้เรียนหนังสือ	23	4.8	3	2.4	26	4.3
- ประถมศึกษา	250	53.2	67	51.5	317	52.8
- มัธยมศึกษาตอนต้น	55	11.7	17	13.1	72	12.0
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	75	16.0	18	13.8	93	15.5
- อนุปริญญา	28	6.0	7	5.4	35	5.8
- ปริญญาตรี/สูงกว่า	39	8.3	18	13.8	57	9.5
สถานภาพการสมรส						
- โสด	44	9.4	13	10.0	57	9.5
- สมรส	385	81.9	106	81.5	491	81.8
- หย่าร้าง	15	3.2	3	2.3	18	3.0
- หม้าย	26	5.5	8	6.2	34	5.7
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน						
- 1-2 คน	43	9.1	15	11.5	58	9.7
- 3-4 คน	211	44.9	73	56.2	284	47.3
- มากกว่า 4 คน	216	46.0	42	32.3	258	43.0
ค่าเฉลี่ย	4.46		4.18		4.40	

3) การนับถือศาสนา

ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 95.8 นับถือศาสนาพุทธ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 4.0 และ 0.2 นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า นับถือศาสนาพุทธมากที่สุดเช่นกัน กล่าวคือ กลุ่มที่เป็นสมาชิก มีผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.2 รองลงมาเป็นศาสนาอิสลาม ร้อยละ 2.8 ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 90.8 รองลงมาเป็นศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 8.5 และร้อยละ 0.8 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกมีความหลากหลายในการนับถือศาสนา น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก

4) ระดับการศึกษา

ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 52.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. ร้อยละ 15.5 และ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 12.0 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 9.5 5.8 และ 4.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าระดับอนุปริญญา และไม่ได้เรียนหนังสือ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 53.2 รองลงมา เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 16 และ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11.7 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 8.3 6.0 และ ร้อยละ 4.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระดับอนุปริญญา และไม่ได้เรียนหนังสือ ตามลำดับ ในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 51.5 รองลงมาเป็น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. และ ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ในสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 13.8 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 13.1 5.4 และ 2.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับอนุปริญญา และไม่ได้เรียนหนังสือ ตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีระดับการศึกษาสูงกว่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. เป็นสัดส่วนที่มากกว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก

5) สถานภาพสมรส

ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 81.8 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 9.5 มีสถานภาพโสด ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.7 และ 3.0 มีสถานภาพเป็นหม้ายและหย่าร้าง ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.9 มีสถานภาพ สมรส รองลงมา ร้อยละ 9.4 มีสถานภาพโสด ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.5 และ 3.2 มีสถานภาพเป็นหม้ายและหย่าร้าง ตามลำดับ ในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 81.5 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 10.0 มีสถานภาพโสด ส่วนที่เหลือร้อยละ 6.3 และ 2.4 มีสถานภาพเป็นหม้ายและหย่าร้าง ตามลำดับ

6) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ที่ 3-4 คน ในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ร้อยละ 47.3 รองลงมา ร้อยละ 43.0 และร้อยละ 9.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน และ 1-2 คน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ที่ 3-4 คน ในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ร้อยละ 44.9 รองลงมา ร้อยละ 46 และ ร้อยละ 9.1 มีสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 4 คน และ 1-2 คน ตามลำดับ ในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 56.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ที่ 3-4 คน รองลงมา ร้อยละ 32.3 และ 11.5 มีจำนวนสมาชิก มากกว่า 4 คน และ 1-2 คน ตามลำดับ

โดย เมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกมีค่าเฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แตกต่างกันอย่างเล็กน้อย โดยกลุ่มที่เป็นสมาชิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก เท่ากับ 4.18 คนต่อครัวเรือน

4.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

สภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูล อาชีพหลัก อาชีพรอง พื้นที่ถือครองของครัวเรือน พื้นที่ถือครองทางการเกษตร รายได้จากการประกอบอาชีพ รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน เงินออมและแหล่งเงินฝาก ภาระหนี้สินและแหล่งที่เป็นหนี้สิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.2 และ 4.3)

1) อาชีพหลัก

ในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพสวนยางพารา สัดส่วนที่มากที่สุด คือ ร้อยละ 43.2 รองลงมา ร้อยละ 20.8 และ 17.7 ประกอบอาชีพ อาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไปตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ร้อยละ 47.2 รองลงมา ร้อยละ 20.2 และ 15.3 ประกอบอาชีพ อาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไปตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ร้อยละ 28.5 รองลงมา ร้อยละ 26.5 และ 23.1 ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไปและค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัวตามลำดับ (ตารางที่ 4.2)

เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำสวนยางพารา ทำสวนผักผลไม้ ทำนาและทำประมง ในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก

2) อาชีพรอง

ในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรอง ร้อยละ 37.5 แต่เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก มีอาชีพรอง ร้อยละ 41.9 ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ที่มีอาชีพรอง เพียงร้อยละ 21.5

เมื่อพิจารณาประเภทอาชีพรอง พบว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรอง 3 อันดับแรก คือ ทำสวนผลไม้ ร้อยละ 24.9 ค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 24.4 และ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 21.8 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก มีอาชีพรอง 3 อันดับแรก คือ ทำสวนผักผลไม้ ร้อยละ 25.8 รองลงมา คือ ค้าขายทำธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 24.5 และ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 22.8 และในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก พบว่า อาชีพรอง 3 อันดับแรก คือ ทำสวนยางพารา ร้อยละ 32.1 รองลงมา คือ ค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 25 และ ทำสวนผักผลไม้ ร้อยละ 17.9 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	เป็นสมาชิก (n=470)		ไม่เป็นสมาชิก (n=130)		รวม (n=600)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก						
- ทำสวนยาง	222	47.2	37	28.5	259	43.2
- ทำสวนผักผลไม้	28	5.9	1	0.8	29	4.8
- ทำนา	25	5.3	1	0.8	26	4.3
- ทำประมง	1	0.2	-	-	1	0.2
- รับราชการ	7	1.5	10	7.7	17	2.8
- รับจ้างทั่วไป	72	15.3	34	26.2	106	17.7
- พนักงานบริษัท	17	3.6	7	5.4	24	4.0
- ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	95	20.2	30	23.1	125	20.8
- อื่นๆ (แม่บ้าน , ข้าราชการบำนาญ, สมาชิก อปท.)	3	0.8	10	7.5	13	2.2
การมีอาชีพรอง						
- มี	197	41.9	28	21.5	225	37.5
- ไม่มี	273	58.1	102	78.5	375	62.5
อาชีพรอง	(n=197)		(n=28)		(n=225)	
- ทำสวนยาง	24	12.2	9	32.1	33	14.7
- ทำสวนผักผลไม้	51	25.8	5	17.9	56	24.9
- ทำนา	21	10.7	1	3.6	22	9.8
- รับจ้างทั่วไป	45	22.8	4	14.3	49	21.8
- ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	48	24.5	7	25.0	55	24.4

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	เป็นสมาชิก (n=470)		ไม่เป็นสมาชิก (n=130)		รวม (n=600)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพรอง (ต่อ)	(n=197)		(n=28)		(n=225)	
- กรรมการองค์การการเงินชุมชน	4	2	-	-	4	1.8
- อื่นๆ (พนักงานบริษัท, บ้านเช่า, บัณฑิตอาสา, เลี้ยงสัตว์)	4	2	2	7.1	6	2.6
พื้นที่ถือครองของครัวเรือน						
- ไม่เกิน 5 ไร่	242	51.5	90	69.2	332	55.3
- 6-10 ไร่	97	20.6	19	14.6	116	19.3
- มากกว่า 10 ไร่	131	27.9	21	16.2	152	25.4
ค่าเฉลี่ย	9.11 ไร่		5.60 ไร่		8.40 ไร่	
พื้นที่ถือครองทางการเกษตร						
- ไม่เกิน 5 ไร่	270	57.4	95	73.1	365	60.9
- 6-10 ไร่	98	20.9	21	16.1	119	19.8
- มากกว่า 10 ไร่	102	21.7	14	10.7	116	19.3
ค่าเฉลี่ย	7.99 ไร่		4.82 ไร่		7.30 ไร่	

3) พื้นที่ถือครองของครัวเรือน

ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 55.3 มีพื้นที่ถือครอง ไม่เกิน 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 25.4 และ 19.3 มีพื้นที่ถือครอง มากกว่า 10 ไร่ และ 6-10 ไร่ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์การการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.5 มีพื้นที่ถือครองไม่เกิน 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 27.9 และ 20.6 มีคือ มีพื้นที่ถือครอง มากกว่า 10 ไร่ และ 6-10 ไร่ ตามลำดับ และในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.2 มีพื้นที่ถือครอง ไม่เกิน 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 16.2 และ 14.6 คือ มีพื้นที่ถือครอง มากกว่า 10 ไร่ และ 6-10 ไร่ ตามลำดับ

โดยมีค่าเฉลี่ยพื้นที่ถือครอง ของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 8.40 ไร่ แต่เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์การการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก มีค่าเฉลี่ยพื้นที่ถือครอง เท่ากับ 9.11 ไร่ ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ที่มีค่าเฉลี่ยพื้นที่ถือครอง เท่ากับ 5.60 ไร่ (ตารางที่ 4.2) เนื่องจากกลุ่มที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ในครัวเรือนมีพื้นที่ถือครองมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

4) พื้นที่ถือครองทางการเกษตร

ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 60.9 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรอยู่ที่ไม่เกิน 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 19.8 และ 19.3 คือ มีพื้นที่ถือครอง 6-10 ไร่ และ มากกว่า 10 ไร่ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.4 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ไม่เกิน 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 21.7 และ 20.9 คือ มีพื้นที่ถือครอง มากกว่า 10 ไร่ และ 6-10 ไร่ ตามลำดับ และในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.1 มีพื้นที่ถือครอง ไม่เกิน 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 16.2 และ 10.8 คือ มีพื้นที่ถือครอง 6-10 ไร่ และมากกว่า 10 ไร่ ตามลำดับ

โดยมีค่าเฉลี่ยพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 7.30 ไร่ แต่เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก มีค่าเฉลี่ยพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เท่ากับ 7.99 ไร่ ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ที่มีค่าเฉลี่ยพื้นที่ถือครอง เท่ากับ 4.82 ไร่ (ตารางที่ 4.2) เนื่องจากกลุ่มที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรจึงต้องใช้เนื้อที่ในการประกอบอาชีพมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

5) รายได้จากการประกอบอาชีพต่อเดือน

ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากการประกอบอาชีพ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ร้อยละ 45.8 รองลงมา ร้อยละ 24 และ 15.4 คือ มีรายได้จากการประกอบอาชีพ ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน และ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า ในกลุ่มที่เป็นสมาชิก มีระดับรายได้จากการประกอบอาชีพ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ในสัดส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 42.5 รองลงมา ร้อยละ 23.8 และ 15.7 คือ มีรายได้จากการประกอบอาชีพ ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน และ 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ ในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีระดับรายได้จากการประกอบอาชีพ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน สัดส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 46.9 รองลงมา ร้อยละ 24.6 และ 13.9 คือ มีรายได้จากการประกอบอาชีพ ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน และ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายได้ระดับมากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน พบว่า กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีร้อยละ 10.7 ซึ่งมากกว่า ในกลุ่มที่เป็นสมาชิก ซึ่งมีร้อยละ 7.2 (ตารางที่ 4.3)

6) รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 51.3 มีระดับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนอยู่ที่ 5,001 – 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 27.3 และ 8.2 คือ มีระดับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน และ 25,001 – 35,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า ในกลุ่มที่เป็น

สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 51.1 มีระดับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนอยู่ที่ 5,001 – 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 28.3 และ 8.7 คือ มีระดับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน และ 25,001 – 35,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.3 มีระดับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนอยู่ที่ 5,001 – 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 23.9 และ 11.5 คือ มีระดับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนอยู่ที่ 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน และ มากกว่า 35,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ

โดยเมื่อพิจารณารายได้ ระดับมากกว่า 35,000 บาท พบว่า กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีร้อยละ 11.5 ซึ่งมากกว่า ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกฯ ซึ่งมีร้อยละ 6.6 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 รายได้ รายจ่าย การออมและภาระหนี้สิน ของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	เป็นสมาชิก (n=470)		ไม่เป็นสมาชิก (n=130)		รวม (n=600)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการประกอบอาชีพต่อเดือน						
- ไม่เกิน 5,000 บาท	112	23.8	32	24.6	144	24.0
- 5,001 - 10,000 บาท	214	42.5	61	46.9	275	45.8
- 10,001 - 15,000 บาท	74	15.7	18	13.9	92	15.4
- 15,001 - 20,000 บาท	36	7.6	5	3.9	41	6.8
- มากกว่า 20,000 บาท	34	7.2	14	10.7	48	8.0
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน						
- ไม่เกิน 5,000 บาท	25	5.3	8	6.2	33	5.5
- 5,001 - 15,000 บาท	240	51.1	68	52.3	308	51.3
- 15,001 - 25,000 บาท	133	28.3	31	23.9	164	27.3
- 25,001 - 35,000 บาท	41	8.7	8	6.1	49	8.2
- มากกว่า 35,00 บาท	31	6.6	15	11.5	46	7.6
รายจ่ายครัวเรือนต่อเดือน						
- ไม่เกิน 5,000 บาท	75	16.0	28	21.5	103	17.2
- 5,001 - 15,000 บาท	297	63.2	74	57.0	371	61.8
- 15,001 - 25,000 บาท	72	15.3	20	15.4	92	15.3
- 25,001 - 35,000 บาท	15	3.2	5	3.9	20	3.4
- มากกว่า 35,000 บาท	11	2.3	3	2.3	14	2.3
สถานการณ์มีเงินออม						
- มี	444	94.5	66	50.8	510	85
- ไม่มี	26	5.5	64	49.2	90	15

ตารางที่ 4.3 รายได้ รายจ่าย การออมและภาระหนี้สิน ของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	เป็นสมาชิก (n=470)		ไม่เป็นสมาชิก (n=130)		รวม (n=600)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งเงินฝากออมทรัพย์ *	(n=444)		(n=66)		(n=510)	
- ธนาคารพาณิชย์ (รวมรทส. และออมสิน)	162	36.5	61	92.4	223	43.7
- องค์กรการเงินชุมชน	426	95.9	-	-	426	71.0
- กลุ่มสหกรณ์	31	7.0	6	9.1	37	7.3
- อื่นๆ(ญาติ)	1	0.2	1	1.5	2	0.4
ระดับเงินออมต่อเดือน	(n=444)		(n=66)		(n=510)	
- ไม่เกิน 250 บาท	147	33.1	8	12.1	155	30.4
- 251 - 1,000 บาท	93	20.9	12	18.2	105	20.6
- 1,001 - 1,500 บาท	19	4.3	-	-	19	3.7
- 1,501 - 2,000 บาท	60	13.5	10	15.2	70	13.7
- มากกว่า 2,000 บาท	125	28.2	36	54.5	161	31.6
ค่าเฉลี่ย	1,433		2,693		1,596	
เงินออมกับองค์กรการเงินชุมชน (ค่าเฉลี่ย)	760		-		760	
ภาระหนี้สิน						
- มี	282	60.0	55	42.3	337	56.2
- ไม่มี	188	40.0	75	57.7	263	43.8
แหล่งที่เป็นหนี้สิน *	(n=282)		(n=55)		(n=337)	
- ธนาคารพาณิชย์(รวมรทส.และออมสิน)	121	49.2	27	49.1	148	43.9
- องค์กรการเงินชุมชน	152	53.9	-	-	152	53.9
- กลุ่มสหกรณ์	29	10.3	6	10.9	35	10.4
- อื่นๆ (นอกระบบ กยศ. และการเคหะ)	47	16.7	22	40.0	69	20.5
ระดับหนี้สินของครัวเรือน	(n=282)		(n=55)		(n=337)	
- ไม่เกิน 25,000 บาท	53	18.8	20	36.4	73	21.7
- 25,001 - 50,000 บาท	64	22.7	5	9.0	69	20.5
- 50,001 - 75,000 บาท	16	5.7	-	-	16	4.7
- 75,001 - 100,000 บาท	53	18.8	15	27.3	68	20.2
- มากกว่า 100,000 บาท	96	34.0	15	27.3	111	32.9
ค่าเฉลี่ย	172,720		179,618		173,846	

หมายเหตุ: * หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

7) รายจ่ายครัวเรือนต่อเดือน

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 61.8 มีระดับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,001 – 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 17.2 และ 15.3 มีระดับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน และ 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิก พบว่าองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.2 มีระดับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,001 – 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 16.0 และ 15.3 คือ มีระดับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน และ 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.0 มีระดับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,001 – 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 21.5 และ 15.4 คือ มีระดับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน และ 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ

โดยเมื่อพิจารณาระดับรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ระดับ น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน พบว่า กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีร้อยละ 21.5 ซึ่งมากกว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ที่มีเพียง ร้อยละ 16 (ตารางที่ 4.3)

8) เงินออมและแหล่งเงินฝาก

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการออมเงิน ร้อยละ 85 และเมื่อแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก มีการออมเงิน ร้อยละ 94.5 และในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกมีการออมเงิน ร้อยละ 50.8 โดยเมื่อพิจารณาจากแหล่งเงินฝาก พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก จะฝากเงินกับองค์กรการเงินชุมชนมากที่สุด คือ ร้อยละ 95.9 และส่วนที่ไม่เป็นสมาชิก จะฝากเงินกับ ธนาคารพาณิชย์ มากที่สุด คือ ร้อยละ 92.4 ระดับเงินออมต่อเดือน ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.6 มีระดับเงินออมต่อเดือนอยู่ที่ มากกว่า 2,000 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 30.4 และ 20.6 คือ มีระดับเงินออมอยู่ที่ ไม่เกิน 250 บาท และ 251-1,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และเมื่อแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ร้อยละ 33.1 มีระดับเงินออมต่อเดือน ไม่เกิน 250 บาท รองลงมา ร้อยละ 28.2 และ 20.9 คือ มีระดับเงินออมต่อเดือน มากกว่า 2,000 บาท และ 251-1,000 บาท ตามลำดับ และกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.5 มีระดับเงินออมต่อเดือน มากกว่า 2,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 18.2 และ 15.2 คือ มีระดับเงินออมต่อเดือน 251-1,000 บาท และ 1,501-2,000 บาท ตามลำดับ

โดยเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยเงินออมต่อเดือน พบว่า กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีค่าเฉลี่ยระดับเงินออมต่อเดือนเท่ากับ 2,693 บาท มากกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิก ซึ่งมีมีระดับเงินออมต่อเดือนเท่ากับ 1,433 บาท ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกฯ มีค่าเฉลี่ยเงินออมส่วนที่เป็นการออมกับองค์กรการเงินชุมชน เท่ากับ 760 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 4.3)

9) ภาวะหนี้สิน และแหล่งที่เป็นหนี้สิน

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีหนี้สิน ร้อยละ 56.2 เมื่อแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก มีหนี้สิน ร้อยละ 60.0 ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ที่มีหนี้สิน ร้อยละ 42.3 โดยเมื่อพิจารณาจากแหล่งที่เป็นหนี้สิน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกจะเป็นหนี้สินกับองค์กรการเงินชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 53.9 และส่วนที่ไม่เป็นสมาชิกจะเป็นหนี้สินกับ ธนาคารพาณิชย์ มากที่สุด ร้อยละ 49.1 และในส่วนของแหล่งหนี้สินแหล่งอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็น แหล่งเงินทุนนอกระบบ พบว่า ในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก มีการเป็นหนี้กับแหล่งดังกล่าว ร้อยละ 40 ซึ่งมากกว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ซึ่งมีร้อยละ 16.7 ระดับหนี้สินของครัวเรือน ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 32.9 มีระดับหนี้สินครัวเรือนอยู่ที่ มากกว่า 100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 21.7 และ 20.5 คือ ไม่เกิน 25,000 บาท และ 25,001-50,000 บาท ตามลำดับ และเมื่อแยกตามกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิก ร้อยละ 34.0 มีระดับหนี้สินครัวเรือนอยู่ที่ มากกว่า 100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 22.7 คือ 25,001 - 50,000 บาท และ ระดับไม่เกิน 25,000 บาท กับ 75,001 - 100,000 บาท เท่ากัน ในสัดส่วนร้อยละ 18.8 และ ในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 36.4 มีระดับหนี้สินครัวเรือน ไม่เกิน 25,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 27.3 คือ 75,001 - 100,000 บาท และ มากกว่า 100,000 บาท ในสัดส่วนที่เท่ากัน

โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยหนี้สินของครัวเรือน ในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก เท่ากับ 179,618 บาท ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิก ที่มีค่าเท่ากับ 172,720 บาท (ตารางที่ 4.3)

4.2 สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลที่น่าเสนอในหัวข้อ 4.1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง 470 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 78.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 600 ตัวอย่าง มีสถานภาพเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน และร้อยละ 21.7 ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนใด

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอถึงวัตถุประสงค์ของการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน แต่ละประเภท และเหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนใด โดย แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 หัวข้อ คือ สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ สถานภาพการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สถานภาพการเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะ วันละบาท) ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน และ เหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน โดยมีรายละเอียดแต่ละหัวข้อ ดังนี้

1) สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน มีสถานภาพเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 88.3 โดยค่าเฉลี่ยจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นสมาชิก อยู่ที่ 1.17 กลุ่มต่อคน เมื่อพิจารณาในผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเพียง

อย่างเดียว ร้อยละ 86.3 รองลงมา คือ เป็นสมาชิกทั้งกลุ่มที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ร้อยละ 9.4 และ เป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้านอย่างเดียว ร้อยละ 4.3 โดยในกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เป็นผู้ที่มีสถานภาพเป็นกรรมการเพียงร้อยละ 8

วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิก เพื่อต้องการเงินกู้ ร้อยละ 58.8 รองลงมา คือ เพื่อประโยชน์ด้านดอกเบี้ยเงินฝาก ร้อยละ 48.0 เพื่อรับสวัสดิการ ร้อยละ 47.5 เพื่อต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมชุมชน ร้อยละ 43.6 และ วัตถุประสงค์อื่นๆ ซึ่งได้แก่ มีความสะดวกในการออมและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ร้อยละ 11.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4)

2) สถานภาพการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิก มีสถานภาพเป็นสมาชิกกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง ร้อยละ 35.1 เมื่อพิจารณาในกลุ่มที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีผู้ที่มีสถานภาพเป็นกรรมการ ร้อยละ 17.6

วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ส่วนใหญ่เพื่อต้องการเงินกู้ ร้อยละ 64.2 รองลงมา คือ ต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมชุมชน ร้อยละ 43.0 เพื่อประโยชน์ด้านดอกเบี้ยเงินฝาก ร้อยละ 32.1 เพื่อรับสวัสดิการ ร้อยละ 30.9 และ วัตถุประสงค์อื่นๆ ซึ่งได้แก่มีความสะดวกในการออมและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ร้อยละ 3.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4)

3) สถานภาพการเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)

ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิก มีสถานภาพเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) ร้อยละ 53.8 เมื่อพิจารณาในกลุ่มที่เป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) มีผู้ที่มีสถานภาพเป็นกรรมการ ร้อยละ 7.5

วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) พบว่า ส่วนใหญ่เพื่อต้องการสวัสดิการ 9 ด้าน ร้อยละ 82.2 รองลงมา คือ ต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมชุมชน ร้อยละ 51.8 และ วัตถุประสงค์อื่นๆ ได้แก่ ต้องการฝากเงินและ สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และ ต้องการยืมเงินจากกองทุนส่งเสริมอาชีพและการศึกษา ร้อยละ 13.0 และ 12.3 ตามลำดับ

โดยจะสังเกตได้ว่า ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการฝากเงิน (ตารางที่ 4.4) นั้น แสดงให้เห็นถึงการผิดพลาดในการรับรู้ข้อมูล เนื่องจาก เงินที่จ่าย 30 บาททุกเดือนนั้น สมาชิกไม่สามารถได้คืนทั้งหมด หากสมาชิกมีการใช้สวัสดิการที่ได้จากเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)

ตารางที่ 4.4 สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

รายการ	จำนวน (n=470)	ร้อยละ
กลุ่มออมทรัพย์		
สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์		
- เป็น	415	88.3
- ไม่เป็น	55	11.7
จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นสมาชิก(ค่าเฉลี่ย)	1.17	
ลักษณะกลุ่มออมทรัพย์	(n=415)	
- ในหมู่บ้าน	358	86.3
- นอกหมู่บ้าน	18	4.3
- ทั้งในและนอกหมู่บ้าน	39	9.4
สถานภาพการเป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์	(n=415)	
- เป็นกรรมการ	33	8.0
- ไม่เป็นกรรมการ	382	92.0
วัตถุประสงค์การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ *	(n=415)	
- เพื่อประโยชน์ด้านดอกเบี้ยเงินฝาก	199	48.0
- เพื่อต้องการเงินกู้	244	58.8
- เพื่อต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมชุมชน	181	43.6
- เพื่อรับสวัสดิการ	197	47.5
- อื่นๆ (มีความสะดวกในการออมและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน)	49	11.8
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง		
การมีสมาชิกในครัวเรือนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน		
- มี	165	35.1
- ไม่มี	305	64.9
สถานภาพการเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	(n=165)	
- เป็นกรรมการ	29	17.6
- ไม่เป็นกรรมการ	136	82.4

ตารางที่ 4.4 สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n=470)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์การเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน *	(n=165)	
- เพื่อประโยชน์ด้านดอกเบี้ยเงินฝาก	53	32.1
- เพื่อต้องการเงินกู้	106	64.2
- ต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมชุมชน	71	43.0
- เพื่อรับสวัสดิการ	51	30.9
- อื่นๆ (มีความสะดวกในการออมและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน)	5	3.0
เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)		
สถานภาพการเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน		
- เป็นสมาชิก	253	53.8
- ไม่เป็นสมาชิก	217	46.2
สถานภาพการเป็นกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน	(n=253)	
- เป็นกรรมการ	19	7.5
- ไม่เป็นกรรมการ	234	92.5
วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน *	(n=253)	
- เพื่อต้องการรับสวัสดิการต่างๆ 9 ด้าน	208	82.2
- เพื่อต้องการยืมเงินจากกองทุนส่งเสริมอาชีพและการศึกษา	31	12.3
- ต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมชุมชน	131	51.8
- อื่นๆ (ต้องการฝากเงินและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน)	33	13.0

หมายเหตุ : * หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4) เหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนใด ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า วิธีชีวิตไม่เหมาะสมกับการเข้าร่วมกิจกรรมองค์กรการเงินชุมชน ร้อยละ 56.9 รองลงมา คือ มีสวัสดิการจากแหล่งอื่นเพียงพออยู่แล้ว ร้อยละ 36.2 มีแหล่งเงินทุนอื่น เช่น ธนาคารพาณิชย์ ในการให้บริการอยู่แล้ว ร้อยละ 29.2 ไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชน ร้อยละ 20.0 ไม่มั่นใจในคณะกรรมการและประธานของกลุ่ม ร้อยละ 16.9 มีสมาชิกคนอื่นในครัวเรือนเป็นแล้ว ร้อยละ 14.6 เชื่อว่าองค์กรการเงินชุมชนเป็นสถาบันที่ไม่มีความมั่นคง ร้อยละ 11.5 ไม่ทราบว่ามีองค์กรการเงิน

ชุมชนในพื้นที่ ร้อยละ 10.8 และอื่นๆ ได้แก่มีการประชาสัมพันธ์น้อย กลัวไม่มีเงินฝากทุกเดือน ไม่อยากเป็นภาระ และไม่ได้ให้ความสนใจ ร้อยละ 12.3 (ตารางที่ 4.5)

โดยจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกที่มีระดับการศึกษาที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเป็นสมาชิก (ตารางที่ 4.1) และมีการใช้บริหารด้านการฝากและกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองซึ่งทำให้มีข้อจำกัดในการร่วมกิจกรรมกับองค์กรการเงินชุมชนที่ยังดำเนินกิจกรรมโดยอิงวิถีชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรม และการมีความสามารถในการเข้าถึงบริการทางการเงินจากธนาคารพาณิชย์และสวัสดิการทั้งในแง่ประกันสังคม ประกันชีวิต ทำให้ไม่พึ่งพิงบริการด้านการเงินและสวัสดิการจากองค์กรการเงินชุมชน

ตารางที่ 4.5 เหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

เหตุผล *	จำนวน (n=130)	ร้อยละ
- ไม่ทราบว่ามืองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่	14	10.8
- วิถีชีวิตไม่เหมาะกับการร่วมกิจกรรมองค์กรการเงินชุมชน	74	56.9
- ไม่นั่นใจในคณะกรรมการและประธานของกลุ่ม	22	16.9
- ไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชน	26	20.0
- มีแหล่งเงินทุนอื่น เช่น ธนาคารพาณิชย์ ในการให้บริการอยู่แล้ว	38	29.2
- เชื่อว่าองค์กรการเงินชุมชนเป็นสถาบันที่ไม่มีความมั่นคง	15	11.5
- มีสวัสดิการจากแหล่งอื่นเพียงพอแล้ว	47	36.2
- มีสมาชิกคนอื่นในครัวเรือนเป็นแล้ว	19	14.6
- อื่นๆ (มีการประชาสัมพันธ์น้อย กลัวไม่มีเงินฝากทุกเดือน ไม่อยากเป็นภาระ และไม่ได้ให้ความสนใจ)	16	12.3

หมายเหตุ : * หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3 ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษา ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์กรการเงินชุมชน และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.3.1 ทักษะของตัวอย่างต้องคัดกรการเงินชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีทัศนคติดีปานกลาง ต้องคัดกรการเงินชุมชน ทั้ง 3 ประเภท โดยจำแนกประเด็นตามองคัดกรการเงินชุมชนได้ ดังนี้ (ตารางที่ 4.6)

1) กลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อบทบาทของกลุ่มออมทรัพย์อยู่ในระดับ ดีปานกลาง ในทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ กลุ่มออมทรัพย์เป็นแหล่งเงินกู้ยืมเป็นที่พึ่งของสมาชิกได้เป็นอย่างดีที่ 3.23 คะแนน รองลงมา คือ ประชานกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส และ การฝากเงินกับกลุ่มออมทรัพย์มีความมั่นคงและปลอดภัย ที่คะแนนเฉลี่ย 3.15 และ 3.13 ตามลำดับ สอดคล้องกับตารางที่ 4.4 ที่วัตถุประสงค์การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์อันดับ 1 คือ เพื่อต้องการเงินกู้ และสาเหตุที่ประชานกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส เนื่องจากในการดำเนินการกลุ่มออมทรัพย์อาศัยการไว้ใจกันระหว่างชาวบ้าน การที่ประชานมีความซื่อสัตย์และ โปร่งใสทำให้สมาชิกกลุ่มยอมรับกลุ่มมากขึ้น และการฝากเงินกับกลุ่มออมทรัพย์มีความมั่นคงและปลอดภัย สอดคล้องกับตารางที่ 4.4 ที่วัตถุประสงค์การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ อันดับ สอง คือ ประโยชน์ด้านดอกเบี้ยเงินฝาก มีสมาชิกมีความรู้สึกรู้ว่า เป็นสถานที่ฝากเงินที่มีความมั่นคง ปลอดภัย

2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อบทบาทของกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับดีปานกลาง ในทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชานกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส และ กรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส ที่คะแนนเฉลี่ย 2.93 และ 2.90 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ เห็นได้จากข้อมูลด้านสภาพการเป็นกรรมการของกองทุนหมู่บ้านซึ่งมีส่วนส่วนมากที่สุดของคัดกรการเงินชุมชนทั้ง 3 ประเภท (ตาราง 4.4) ที่สัดส่วนการเป็นกรรมการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีร้อยละ 17.6 ซึ่งมากกว่า กลุ่มออมทรัพย์ และ กองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) ที่มี ร้อยละ 8.0 และ 7.5 ตามลำดับ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนั้นทำให้ทัศนคติต่อประชานและกรรมการถูกสะท้อนออกมาในแง่ดี โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี วารีพัฒน์และคณะที่ศึกษาการจัดการกองทุนภายในหมู่บ้าน ไสร์ภักย์ หมู่ที่ 8 ตำบลกะหรอ กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ว่า ปัจจัยที่ทำให้กองทุนดำรงอยู่ได้และเจริญเติบโตปัจจัยหนึ่ง คือ ผู้นำชุมชนและกรรมการที่ดีมีคุณธรรม และงานวิจัยของอรสา หน่อปิ่น และคณะที่ได้ศึกษา โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งการจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชน : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านแม่กะ หมู่ 8 และกองทุนหมู่บ้านแม่ซื่อน หมู่ที่ 4 อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่สรุปลักษณะ 13 ประการที่กองทุนหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งต้องมี โดยหนึ่งในนั้น คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกและผู้นำมีคุณภาพและได้รับการพัฒนา และทัศนคติที่ได้คะแนน

รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้เงินกู้ไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่น ได้มาก คะแนนเฉลี่ย 2.90 สามารถช่วยขยายความวัตถุประสงค์การเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในตารางที่ 4.4 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขอู้ได้ว่า มีโอกาสที่จะนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ในการปลดหนี้แหล่งอื่น

3) เครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชนอยู่ในระดับดีปานกลางในทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ กองทุนสัจจะวันละบาทช่วยให้สมาชิกได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดีซึ่งมีระดับคะแนน 3.21 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 4.4 ในส่วนของวัตถุประสงค์การเข้าเป็นสมาชิก เครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) ที่เข้าเป็นสมาชิก เพื่อต้องการรับสวัสดิการต่างๆ 9 ด้าน ซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ที่มีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมา คือ ประชานเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ และมีความโปร่งใส และ กองทุนสัจจะวันละบาทเป็นหลักประกันความมั่นคงด้านสวัสดิการให้กับสมาชิกได้อย่างยั่งยืน ที่คะแนนเฉลี่ย 3.08 และ 3.07 ตามลำดับ

โดยเมื่อพิจารณาทัศนคติโดยรวมแล้ว พบว่า ภาพรวมขององค์การการเงินชุมชนทั้ง 3 ประเภท กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนเฉลี่ย 3.04 แต่เมื่อพิจารณาแยกเฉพาะองค์การการเงินชุมชนแต่ละประเภทแล้ว พบว่า เครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดที่ 3.18 รองลงมา คือ กลุ่มออมทรัพย์ และ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 และ 2.93 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์การการเงินชุมชน

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับทัศนคติ
ทัศนคติต่อบทบาทกลุ่มออมทรัพย์			
- การฝากเงินกับกลุ่มออมทรัพย์มีความมั่นคงและปลอดภัย	3.13	0.722	ดีปานกลาง
- กลุ่มออมทรัพย์เป็นแหล่งกู้เงินอันเป็นที่พึงของสมาชิกได้เป็นอย่างดี	3.23	0.737	ดีปานกลาง
- กลุ่มออมทรัพย์นำเงินกำไรมาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้เป็นอย่างดี	3.09	0.722	ดีปานกลาง
- ประชานกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	3.15	0.713	ดีปานกลาง
- กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	3.11	0.697	ดีปานกลาง
- กลุ่มออมทรัพย์มีส่วนทำให้ผู้กู้ได้เงินกู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพทำให้ได้ผลทางเศรษฐกิจดีขึ้นอย่างชัดเจน	3.04	0.754	ดีปานกลาง
- กลุ่มออมทรัพย์มีส่วนทำให้ผู้กู้เงินกู้ไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่นได้มาก	3.10	0.725	ดีปานกลาง
- กลุ่มออมทรัพย์มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มิติสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม	3.05	0.689	ดีปานกลาง

ตารางที่ 4.6 ทักษะคิของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์การการเงินชุมชน (ต่อ)

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับทักษะคิ
ภาพรวมทักษะคิต่อบทบาทกลุ่มออมทรัพย์	3.15	0.536	ดีปานกลาง
ทักษะคิต่อบทบาทกองทุนหมู่บ้าน			
- สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุกคนสามารถใช้สิทธิ์กู้เงินได้อย่างเท่าเทียมกัน	2.75	0.831	ดีปานกลาง
- ประธานกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	2.93	0.700	ดีปานกลาง
- กรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	2.90	0.685	ดีปานกลาง
- กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้ได้เงินนำไปใช้ในการประกอบอาชีพทำให้ได้ผลทางเศรษฐกิจดีขึ้นอย่างชัดเจน	2.88	0.703	ดีปานกลาง
- กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้นำเงินไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่นได้มาก	2.90	0.702	ดีปานกลาง
- กองทุนหมู่บ้านมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มิติสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม	2.86	0.716	ดีปานกลาง
ภาพรวมทักษะคิต่อบทบาทกองทุนหมู่บ้าน	2.93	0.562	ดีปานกลาง
ทักษะคิต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)			
- กองทุนสัจจะวันละบาทช่วยให้สมาชิกได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	3.21	0.805	ดีปานกลาง
- ประธานเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	3.08	0.815	ดีปานกลาง
- กรรมการเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	3.05	0.710	ดีปานกลาง
- กองทุนสัจจะวันละบาทเป็นหลักประกันความมั่นคงด้านสวัสดิการให้กับสมาชิกได้อย่างยั่งยืน	3.07	0.801	ดีปานกลาง
ภาพรวมทักษะคิต่อบทบาทเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)	3.18	0.658	ดีปานกลาง
ทักษะคิต่อบทบาทองค์การการเงินชุมชนทั้ง 3 ประเภท	3.04	0.465	ดีปานกลาง

4.3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะคิต่อองค์การการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกองค์การการเงินชุมชน

จากผลการแปรค่าเฉลี่ยทักษะคิในตารางที่ 4.6 เป็นระดับทักษะคิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะคิต่อ 3 องค์การการเงินชุมชนอยู่ในระดับดีปานกลาง จึงได้วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะคิระหว่าง กลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกองค์การการเงินชุมชน โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติที (t-test) ได้ผล ดังนี้ (ตารางที่ 4.7)

1) กลุ่มออมทรัพย์

คะแนนเฉลี่ยทัศนคติทุกด้าน ระหว่างกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยคะแนนเฉลี่ยของประเด็นย่อย ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกจะให้คะแนนสูงกว่า กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก เนื่องจาก ตารางที่ 4.3 ด้านแหล่งเงินฝากออมทรัพย์และแหล่งที่เป็นหนี้สิน พบว่า ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกจะมีการเลือกใช้บริการกับองค์กรการเงินชุมชนมากที่สุด และในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกเลือกใช้บริการกับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด ประกอบกับวัตถุประสงค์การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ 2 อันดับแรก สะท้อนให้เห็นบทบาทการเอื้อประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนแทนธนาคารพาณิชย์ และ สัดส่วนผู้เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนมีร้อยละ 88.3 (ตารางที่ 4.4) ซึ่งมีความมากที่สุด ใน 3 กลุ่ม จึงเป็นสาเหตุให้คะแนนเฉลี่ยทุกข้อในทัศนคติกับกลุ่มออมทรัพย์มีความแตกต่างกัน

2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คะแนนเฉลี่ยทัศนคติในประเด็นย่อยต่างๆ ระหว่างกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นประเด็น กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้เงินนำไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่น ได้มาก ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดย กลุ่มที่เป็นสมาชิกมีคะแนนเฉลี่ย 2.93 (S.D. = 0.694) และกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกมีคะแนนเฉลี่ย 2.78 (S.D. = 0.718) สอดคล้องกับข้อสรุปที่ได้จากตารางที่ 4.4 ในส่วนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ วัตถุประสงค์การเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเพื่อต้องการเงินกู้ เป็นวัตถุประสงค์อันดับ 1 ในกลุ่มที่เป็นสมาชิก และเป็นการขยายความการขอกู้ว่า เป็นการกู้เพื่อนำเงินไปปลดหนี้เงินกู้

3) เครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)

คะแนนเฉลี่ยทัศนคติในด้านกองทุนสัจจะวันละบาทช่วยให้สมาชิกได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเข้าเป็นสมาชิก ที่คาดหวังการได้สวัสดิการ 9 ด้านอันดับหนึ่ง ทัศนคติด้านประธานเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ และมีความโปร่งใส และ กรรมการเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อคณะบริหารจัดการ ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกอย่างชัดเจน และทุกประเด็นกลุ่มที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนจะมีคะแนน ทัศนคติสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ยกเว้นประเด็น กองทุนสัจจะวันละบาทเป็นหลักประกันความมั่นคง ด้านสวัสดิการให้กับสมาชิกได้อย่างยั่งยืน ที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนได้จาก วัตถุประสงค์การเป็นสมาชิก เครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) ด้านอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์ด้านการฝากเงินอยู่แสดงให้เห็นถึง การรับรู้ข้อมูลที่ผิดพลาดในกลุ่มที่เป็นสมาชิก และการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) เพื่อรับ

สวัสดิการต่างๆ 9 ด้าน เป็นตัวกระตุ้นให้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน เกิดความเล็งเลด้านความยั่งยืนในการจัดสวัสดิการ สะท้อนถึงคะแนนเฉลี่ยที่ไม่มีมีความแตกต่างกัน ที่เกิดขึ้นเฉพาะประเด็น กองทุนสัจจะวันละบาทเป็นหลักประกันความมั่นคง ด้านสวัสดิการให้กับสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว พบว่า ทักษะคติต่อองค์กรการเงินชุมชนทั้ง 3 ประเภท ของกลุ่มตัวอย่าง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และเมื่อพิจารณาแยกเฉพาะองค์กรการเงินชุมชนแต่ละ ประเภทแล้ว พบว่า มีเพียงคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อบทบาทกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเท่านั้นที่ไม่มีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิก

รายการ	เป็นสมาชิก (n=470)		ไม่เป็นสมาชิก (n=130)		ค่าสถิติ t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ทัศนคติต่อบทบาทกลุ่มออมทรัพย์					
- การฝากเงินกับกลุ่มออมทรัพย์มีความมั่นคงและปลอดภัย	3.20	0.696	2.88	0.758	4.594**
- กลุ่มออมทรัพย์เป็นแหล่งกู้เงินอันเป็นที่พึงของสมาชิกได้เป็นอย่างดี	3.30	0.701	2.96	0.801	4.717**
- กลุ่มออมทรัพย์นำเงินกำไรมาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้เป็นอย่างดี	3.15	0.717	2.86	0.702	4.035**
- ประธานกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	3.23	0.693	2.84	0.702	5.683**
- กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	3.18	0.691	2.85	0.660	4.824**
- กลุ่มออมทรัพย์มีส่วนทำให้ผู้กู้ได้เงินกู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพทำให้ได้ผลทางเศรษฐกิจดีขึ้นอย่างชัดเจน	3.08	0.749	2.88	0.754	2.583**
- กลุ่มออมทรัพย์มีส่วนทำให้ผู้กู้นำเงินกู้ไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่นได้มาก	3.15	0.706	2.92	0.768	3.275**
- กลุ่มออมทรัพย์มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มิติสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม	3.10	0.692	2.88	0.655	3.179**

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อองค์กรการเงิน ชุมชนของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก (ต่อ)

รายการ	เป็นสมาชิก (n=470)		ไม่เป็นสมาชิก (n=130)		ค่าสถิติ t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ภาพรวมทัศนคติต่อบทบาทกลุ่มออมทรัพย์	3.17	0.514	2.88	0.553	5.566**
ทัศนคติต่อบทบาทกองทุนหมู่บ้าน					
- สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุกคนสามารถใช้สิทธิ์กู้เงินได้อย่างเท่าเทียมกัน	2.77	0.848	2.69	0.766	0.946 ^{NS}
- ประธานกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	2.95	0.714	2.82	0.641	1.879 ^{NS}
ทัศนคติต่อบทบาทกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)					
- กรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	2.93	0.695	2.80	0.640	1.854 ^{NS}
- กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้ได้เงินกู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพทำให้ได้ผลทาง เศรษฐกิจดีขึ้นอย่างชัดเจน	2.89	0.693	2.82	0.734	1.093 ^{NS}
- กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้นำเงินกู้ไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่นได้มาก	2.93	0.694	2.78	0.718	2.237*
- กองทุนหมู่บ้านมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มิติสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม	2.86	0.724	2.87	0.686	-0.196 ^{NS}
ภาพรวมทัศนคติต่อบทบาทกองทุนหมู่บ้าน	2.89	0.564	2.80	0.552	1.650 ^{NS}
ทัศนคติต่อบทบาทเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)					
- กองทุนสัจจะวันละบาทช่วยให้สมาชิกได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	3.25	0.802	3.05	0.800	2.432*
- ประธานเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	3.14	0.720	2.88	0.659	3.889**
- กรรมการเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส	3.11	0.715	2.83	0.649	4.089**

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก (ต่อ)

รายการ	เป็นสมาชิก (n=470)		ไม่เป็นสมาชิก (n=130)		ค่าสถิติ t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
- กองทุนสัจจะวันละบาทเป็นหลักประกันความมั่นคงด้านสวัสดิการให้กับสมาชิกได้อย่างยั่งยืน	3.10	0.803	2.95	0.786	1.845 ^{NS}
ภาพรวมทัศนคติต่อบทบาทเครือข่ายสวัสดิการชุมชน	3.15	0.655	2.93	0.643	3.414**
ภาพรวมทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนทั้ง 3 ประเภท	3.07	0.440	2.87	0.516	4.582**

หมายเหตุ : NS หมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $\alpha = 0.05$

** หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $\alpha = 0.01$

4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางสังคม และ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ต่อ การเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่ โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2) ในการทดสอบ แบ่งการนำเสนอออกเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ต่อ การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ การเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน และการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

1) ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยในกลุ่มที่มีสมาชิกในครัวเรือนเกิน 4 คน มีสัดส่วนของกลุ่มที่เป็นสมาชิกมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก (ตารางที่ 4.8) แสดงให้เห็นว่า ลักษณะครอบครัวที่มีขนาดใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ได้มากกว่าที่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก และขนาดครอบครัวยังสะท้อนถึงลักษณะการใช้ชีวิตแบบครอบครัวเกษตรกรรมซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลอาชีพหลัก (ตารางที่ 4.2) ของกลุ่มที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวมที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

สำหรับปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ การสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ พบว่าอาชีพหลัก การมีอาชีพรอง พื้นที่ถือครองของครัวเรือน การมีเงินออม และการมีหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยอาชีพหลักที่เป็นอาชีพเกษตรกรรม การมีอาชีพรอง การมีระดับพื้นที่ถือครองเกิน 8 ไร่ การมีเงินออม และการมีหนี้สิน ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกมีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก (ตารางที่ 4.8) โดยเฉพาะประเด็นด้านเงินออม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตรี ทิชนพงษ์ ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ว่าเงินออมมีความสัมพันธ์กับการเข้าและไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

แสดงให้เห็นว่า ผู้เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และมีการประกอบอาชีพรอง เพื่อช่วยเหลือตัวเองด้านรายได้ ด้วยความเป็นครอบครัวที่มีขนาดใหญ่กว่า และประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลให้ครอบครัวที่มีพื้นที่ถือครองที่มาก การมีเงินออมของครัวเรือนสูง แต่ในขณะเดียวกันก็มีภาระหนี้สินสูงเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับตารางที่ 4.4 วัตถุประสงค์การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อประโยชน์ด้านการฝากและกู้เงิน

สำหรับปัจจัยด้านเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

ตารางที่ 4.8 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่

ปัจจัย	ค่าสถิติ χ^2			
	กลุ่มออมทรัพย์	กองทุนหมู่บ้าน	เครือข่ายสวัสดิการชุมชน	องค์กรการเงินชุมชน
ปัจจัยทางสังคม				
- เพศ	0.535 ^{NS}	0.015 ^{NS}	0.154 ^{NS}	2.040 ^{NS}
- อายุ	3.785 ^{NS}	0.511 ^{NS}	1.016 ^{NS}	2.969 ^{NS}
- ระดับการศึกษา	0.795 ^{NS}	2.092 ^{NS}	5.049 [*]	1.942 ^{NS}
- สถานภาพการสมรส	0.102 ^{NS}	1.420 ^{NS}	0.403 ^{NS}	0.010 ^{NS}
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	5.854 [*]	0.317 ^{NS}	3.504 ^{NS}	7.741 ^{**}

ตารางที่ 4.8 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่ (ต่อ)

ปัจจัย	ค่าสถิติ χ^2			
	กลุ่มออมทรัพย์	กองทุนหมู่บ้าน	เครือข่าย สวัสดิการชุมชน	องค์กรการเงิน ชุมชน
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ				
- อาชีพหลัก	45.551**	0.642 ^{NS}	2.837 ^{NS}	33.691**
- การมีอาชีพรอง	16.693**	9.274**	14.274**	18.040**
- พื้นที่ถือครองของครัวเรือน	26.389**	0.404 ^{NS}	1.078 ^{NS}	11.507**
- รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน	1.832 ^{NS}	0.018 ^{NS}	1.109 ^{NS}	0.006 ^{NS}
- รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน	0.098 ^{NS}	0.942 ^{NS}	0.000 ^{NS}	0.430 ^{NS}
- รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน	0.322 ^{NS}	0.066 ^{NS}	0.056 ^{NS}	0.074 ^{NS}
- การมีเงินออม	173.804**	12.396**	21.334**	152.518**
- การมีหนี้สิน	11.349**	27.242**	0.100 ^{NS}	12.947**

หมายเหตุ : NS หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $\alpha = 0.05$

** หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $\alpha = 0.01$

4.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

1) ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ไม่มีปัจจัยทางสังคมตัวใดมีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.8)

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่า การมีอาชีพรอง การมีเงินออม และการมีหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ โดยการมีอาชีพรอง การมีเงินออม และการมีหนี้สิน กลุ่มที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก (ตารางที่ 4.8)

สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่น ได้แก่ อาชีพหลัก พื้นที่ถือครองของครัวเรือน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน และรายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

แสดงให้เห็นว่า ในสภาพทางสังคม ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีสัดส่วนผู้เป็นและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ปัจจัยด้านสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน แต่เมื่อพิจารณา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีการประกอบอาชีพรอง และการมีเงินออมในครัวเรือนมีสูง แต่ก็มีภาระหนี้สินสูง ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 4.4 ที่การเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกู้เงิน

4.4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน

1) ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยการมีระดับการศึกษาที่สูงในกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนมีสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิก

สำหรับปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน พบว่า การมีอาชีพรอง และการมีเงินออม มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ (ตารางที่ 4.8) โดยกลุ่มที่มีอาชีพรองและมีเงินออม มีสัดส่วนของผู้ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก

สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ อาชีพหลัก พื้นที่ถือครองของครัวเรือน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน และรายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีการศึกษาที่สูงกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิกและด้วยการศึกษาที่สูงทำให้วิถีชีวิตไม่เหมาะสมกับการร่วมกิจกรรมของเครือข่ายสวัสดิการชุมชน ซึ่งเป็นเหตุผลอันดับ 1 (ตารางที่ 4.5) ของกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก และการให้ความเห็นว่า ตนเองมีสวัสดิการจากแหล่งอื่นเพียงพออยู่แล้ว ซึ่งเป็นเหตุผลอันดับ 2 (ตารางที่ 4.5) ทำให้ความสนใจที่จะเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนมีน้อยลง ข้อมูลด้านการมีอาชีพรองเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ 2 ชนิดข้างต้น คือ มีการประกอบอาชีพรองไว้เพื่อช่วยเหลือตนเองด้านรายได้ที่ยังต้องพึ่งพิงอาชีพหลัก ด้าน การมีเงินออมเป็นการสะท้อนความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนอย่างชัดเจนว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีความเข้าใจว่าเงินที่ตนเองสะสมนั้นเป็นเงินออม แต่อันที่จริงแล้ว เป็นเงินที่จ่ายแล้วหมดไปเป็นเดือนต่อเดือนเพื่อแลกกับสวัสดิการ 9 ด้านที่ได้

4.4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม

1) ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ (ตารางที่ 4.8) โดยในกลุ่มที่มีสมาชิกครัวเรือนเกิน 4 คน มีสัดส่วนของกลุ่มที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก

สำหรับปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม พบว่า อาชีพหลัก การมีอาชีพรอง พื้นที่ถือครองครัวเรือน การมีเงินออม และการมีหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ (ตารางที่ 4.9) โดยทุกปัจจัยที่มีความสัมพันธ์มีสัดส่วนของกลุ่มที่เป็นสมาชิกมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก

สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน และรายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนมีลักษณะ โดยรวม คือ มีการประกอบอาชีพเกษตร มีการประกอบอาชีพรอง มีพื้นที่ถือครองมาก มีการออมเงิน และมีภาระหนี้สิน ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ดังจะเห็นจากผลที่มีต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินย่อยทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น และในส่วนของปัจจัยด้านระดับการศึกษา จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนเท่านั้น แต่ไม่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินอื่นอีก 2 ประเภท และผลในภาพรวม

4.5 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ต่อระดับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่ โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2) ในการทดสอบ แบ่งการนำเสนอออกเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ต่อระดับทัศนคติต่อบทบาทองค์กรการเงินชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

4.5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์

1) ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์พบว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีปัจจัยทางสังคมตัวใดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์ (ตารางที่ 4.9)

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์พบว่า มีเพียงอาชีพหลักที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ (ตารางที่ 4.9) โดยในกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีสัดส่วนทัศนคติที่ดีมากกว่าทัศนคติที่ไม่ดี

สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ การมีอาชีพรอง พื้นที่ถือครองของครัวเรือน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน การมีเงินออมและการมีหนี้สิน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์มีบทบาทในการพัฒนาชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นเกษตรกร

3) ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนต่อทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ (ตารางที่ 4.9) โดยกลุ่มที่เป็นสมาชิกจะมีสัดส่วนของทัศนคติที่ดีมากกว่าทัศนคติที่ไม่ดี

แสดงให้เห็นถึง ความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากตารางที่ 4.7 ที่ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่

ปัจจัย	ค่าสถิติ χ^2			
	กลุ่มออม ทรัพย์	กองทุน หมู่บ้าน	เครือข่าย สวัสดิการ ชุมชน	ภาพรวม องค์กร การเงินชุมชน
ปัจจัยทางสังคม				
- เพศ	0.018 ^{NS}	0.020 ^{NS}	0.725 ^{NS}	0.466 ^{NS}
- อายุ	0.360 ^{NS}	0.094 ^{NS}	0.546 ^{NS}	0.783 ^{NS}
- ระดับการศึกษา	2.573 ^{NS}	0.097 ^{NS}	3.033 ^{NS}	0.102 ^{NS}
- สถานภาพการสมรส	0.288 ^{NS}	0.146 ^{NS}	0.314 ^{NS}	0.453 ^{NS}
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.316 ^{NS}	0.602 ^{NS}	0.301 ^{NS}	0.910 ^{NS}
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ				
- อาชีพหลัก	10.369 ^{**}	1.037 ^{NS}	0.092 ^{NS}	3.995 [*]
- การมีอาชีพรอง	0.521 ^{NS}	1.016 ^{NS}	0.407 ^{NS}	0.041 ^{NS}
- พื้นที่ถือครองของครัวเรือน	2.780 ^{NS}	0.468 ^{NS}	0.454 ^{NS}	3.646 ^{NS}
- รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน	0.385 ^{NS}	0.187 ^{NS}	3.663 ^{NS}	0.197 ^{NS}
- รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน	0.127 ^{NS}	0.037 ^{NS}	1.604 ^{NS}	0.831 ^{NS}
- รายจ่ายต่อเดือน	1.959 ^{NS}	3.672 ^{NS}	3.184 ^{NS}	5.780 [*]
- การมีเงินออม	2.880 ^{NS}	1.530 ^{NS}	0.951 ^{NS}	0.589 ^{NS}
- การมีหนี้สิน	0.188 ^{NS}	0.594 ^{NS}	1.387 ^{NS}	0.060 ^{NS}
ปัจจัย การเป็น สมาชิกองค์กร การเงินชุมชน				
- การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	25.687 ^{**}	3.673 ^{NS}	0.000 ^{NS}	10.834 ^{**}
- การเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	0.250 ^{NS}	2.937 ^{NS}	3.235 ^{NS}	0.113 ^{NS}
- การเป็นสมาชิกเครือข่าย สวัสดิการชุมชน	4.162 [*]	0.067 ^{NS}	24.216 ^{**}	5.443 [*]
- การเป็นสมาชิกองค์กรการเงิน ชุมชนภาพรวม	18.623 ^{**}	1.222 ^{NS}	0.981 ^{NS}	7.592 ^{**}

หมายเหตุ: NS หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $\alpha = 0.05$

** หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

4.5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน

1) ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านพบว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีปัจจัยทางสังคมตัวใดมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.9)

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก การมีอาชีพรอง พื้นที่ถือครองของครัวเรือน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน การมีเงินออมและการมีหนี้สิน ไม่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจตัวใดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.9)

3) ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน เครือข่ายสวัสดิการชุมชน และองค์กรการเงินชุมชนภาพรวมพบว่า ไม่มีปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนใดมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.9)

แต่เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 4.7 พบว่า ในแต่ละข้อย่อยของทัศนคติต่อบทบาทกองทุนหมู่บ้านมีไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กร ยกเว้นบทบาทด้านการมีส่วนร่วมทำให้ผู้นำเงินกู้ไปปลดหนี้แหล่งอื่นได้มาก ที่มีความแตกต่างและในกลุ่มที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติที่สูงกว่า สะท้อนให้เห็นว่า แม้ประเด็นกองทุนหมู่บ้านจะมีส่วนทำให้ผู้นำเงินกู้ไปปลดหนี้แหล่งอื่นได้มาก จะทำให้คะแนนที่ได้จากกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกมีความแตกต่างกัน ก็ไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่แตกต่างกัน

4.5.3 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (ัจจะวันละบาท)

1) ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชนพบว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีปัจจัยทางสังคมตัวใดมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (ตารางที่ 4.9)

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชนพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก การมีอาชีพรอง พื้นที่ถือครองของครัวเรือน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน การมีเงิน

ออม และการมีหนี้สิน ไม่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจตัวใดมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (ตารางที่ 4.9)

3) ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนต่อทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชน พบว่า การเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อระดับทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ (ตารางที่ 4.9) โดยในกลุ่มที่เป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนมีส่วนของทัศนคติที่ดีมากกว่าทัศนคติที่ไม่ดี ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจที่สมาชิกมีให้ต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชน ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับความโปร่งใสของประธานและคณะกรรมการ ประกอบกับการจัดสวัสดิการ (ตารางที่ 4.7) ด้วยว่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ขนาดไหน

สำหรับปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน องค์กรการเงินชุมชนภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อเครือข่ายสวัสดิการชุมชน

4.5.4 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อภาพรวมองค์กรการเงินชุมชน

1) ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมต่อทัศนคติต่อภาพรวมองค์กรการเงินชุมชน พบว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีปัจจัยทางสังคมตัวใดมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อภาพรวมองค์กรการเงินชุมชน (ตารางที่ 4.9)

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อทัศนคติภาพรวมองค์กรการเงินชุมชน พบว่า อาชีพหลัก และรายจ่ายของครัวเรือน ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อภาพรวมองค์กรการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ (ตารางที่ 4.9) โดย ผู้มีอาชีพหลักด้านการเกษตรมีส่วนทัศนคติที่ดีต่อองค์กรการเงินชุมชนภาพรวมในสัดส่วนที่มากกว่าผู้มีทัศนคติไม่ดี และผู้มีรายจ่ายของครัวเรือนมาก (เกิน 25,000 บาทต่อเดือน) มีสัดส่วนผู้มีทัศนคติไม่ดีมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรการเงินชุมชน ทั้งนี้จากภาพที่ 2.3 ผลของการมีรายจ่ายมากจะทำให้เงินออมมีน้อยลง ส่งผลให้ผู้มีรายจ่ายสูงมีส่วนทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวมที่สูงกว่าทัศนคติที่ดี

สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ การมีอาชีพรอง พื้นที่ถือครองของครัวเรือน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน การมีเงินออม และการมีหนี้สิน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อภาพรวมองค์กรการเงินชุมชน

3) ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ต่อทัศนคติต่อภาพรวมองค์กรการเงินชุมชน พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาพรวมองค์กรการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาพรวมองค์กรการเงินชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ (ตารางที่ 4.9) โดยกลุ่มที่เป็นสมาชิกจะมีสัดส่วนของทัศนคติที่ดีมากกว่าทัศนคติที่ไม่ดี

จากตารางที่ 4.9 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนใด ส่วนใหญ่จะมีผลต่อทัศนคติต่อองค์กรการเงินชุมชนนั้น ยกเว้น การเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน อาจเป็นเพราะว่า กองทุนหมู่บ้านมีลักษณะการจัดตั้งที่เกิดจากภาครัฐให้เงินสนับสนุนทำให้สมาชิกไม่เกิดจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของ (Sense of Belongings)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาถึงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา ที่ปรากฏอยู่ในบทที่ 4 ข้างต้น ซึ่งบทนี้สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ข้อจำกัดจากการวิจัย และข้อเสนอแนะ ในการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในพื้นที่ศึกษา (2) สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของประชาชนในพื้นที่ศึกษา (3) ทัศนคติของประชาชนที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่ศึกษา (4) ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน (5) ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ และตำบลชิงโค อำเภอลำสนธิ ตำบลละ 200 ตัวอย่าง รวม 600 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานทางสถิติที่ (t-test) และ สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 67.5 ต่อ 32.5) อายุเฉลี่ย เท่ากับ 46.71 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 95.8 จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.8 และสถานภาพสมรส ร้อยละ 81.8 จำนวนสมาชิกเฉลี่ยในครัวเรือน เท่ากับ 4.4 คน

อาชีพหลักประกอบอาชีพสวนยางพารา ร้อยละ 43.2 ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง (ร้อยละ 62.5) อาชีพเสริม ทำสวนผลไม้ ร้อยละ 24.9 และค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 24.4 พื้นที่ถือครองครัวเรือนเฉลี่ย 8.4 ไร่ เป็นพื้นที่ถือครองครัวเรือนเฉลี่ย 7.3 ไร่

มีรายได้จากการประกอบอาชีพ 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 45.8 ส่วนใหญ่รายได้รวมของทั้งครัวเรือนและรายจ่ายครัวเรือน 5,001-15,000 บาท ร้อยละ 51.3 และ 61.8 ตามลำดับ มีการออมเงิน (ร้อยละ 85) และส่วนใหญ่ออมในองค์กรการเงินชุมชน เงินออมต่อเดือนเฉลี่ย 1,596 บาท เงินออมเฉลี่ยที่มีการฝากกับกลุ่มออมทรัพย์ 760 บาท ส่วนใหญ่มีภาระหนี้สิน (ร้อยละ 56.2) และมีหนี้สินกับองค์กรการเงินชุมชน ร้อยละ 53.9 ระดับหนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย เท่ากับ 173,846 บาท

5.1.2 สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 88.3 ซึ่งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ภายในหมู่บ้าน (ร้อยละ 86.3) และมีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นสมาชิกเฉลี่ย 1.17 กลุ่ม ส่วนใหญ่ไม่เป็นการรวมกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 92) และมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกู้เงิน (ร้อยละ 58.8)

มีสมาชิกในครัวเรือนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 35.1 ส่วนใหญ่ไม่เป็นการรวมกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 82.4) วัตถุประสงค์หลักในการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเพื่อต้องการเงินกู้ (ร้อยละ 64.2)

เป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) ร้อยละ 53.8 ส่วนใหญ่ไม่เป็นการรวมกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 92.5) วัตถุประสงค์หลักในการเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนเพื่อรับสวัสดิการ 9 อย่าง (ร้อยละ 82.2)

สาเหตุที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนที่มากที่สุดคือ วิถีชีวิตไม่เหมาะกับการร่วมกิจกรรมองค์กรการเงินชุมชน ร้อยละ 56.9 น้อยที่สุดคือ ไม่ทราบว่ามืองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่ ร้อยละ 10.8

5.1.3 ทักษะของตัวอย่างที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน

พบว่า ส่วนมากมีทัศนคติปานกลาง โดยในทัศนคติต่อบทบาทกลุ่มออมทรัพย์มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิก ทุกข้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ทัศนคติต่อบทบาทกองทุนหมู่บ้านมีความแตกต่างเฉพาะด้าน กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้เงินกู้ไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่นได้มาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ทัศนคติต่อบทบาทเครือข่ายสวัสดิการชุมชน ด้าน ประชานและกรรมการเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ และมีความโปร่งใสมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และกองทุนสัจจะวันละบาทช่วยให้สมาชิกได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ และในภาพรวมพบว่า ทัศนคติมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และทัศนคติเฉลี่ยของผู้เป็นสมาชิกจะมีความมากกว่าผู้ไม่เป็นสมาชิก

5.1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

พบว่า ปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ และ 0.01 ตามลำดับ และ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อ การเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

ปัจจัยด้านอาชีพหลัก มีความสัมพันธ์ต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และองค์การการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ การมีอาชีพรอง มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์การการเงินชุมชนทั้ง 3 ประเภท และในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ พื้นที่ถือครองครุเรือน มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และองค์การการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ การมีเงินออม มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์การการเงินชุมชนทั้ง 3 ประเภท และในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และการมีหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน และการเป็นสมาชิกองค์การการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

5.1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทขององค์การการเงินชุมชน

พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพหลัก มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อบทบาทของกลุ่มออมทรัพย์และองค์การการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ และ 0.05 ตามลำดับ รายจ่ายต่อเดือนมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อบทบาทขององค์การการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

การเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อบทบาทกลุ่มออมทรัพย์ เครือข่ายสวัสดิการชุมชน และองค์การการเงินชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกองค์การการเงินชุมชนในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกลุ่มออมทรัพย์และองค์การการเงินชุมชนในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

5.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.2.1 ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารองค์การการเงินชุมชน

1) กลุ่มออมทรัพย์ ควรมีการส่งเสริมเงินกู้พิเศษที่เอื้อสำหรับการประกอบอาชีพของเกษตรกรมากขึ้น เนื่องจาก กลุ่มที่ใช้บริการกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ต้องการเงินกู้ และในการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาชุมชนควรเน้นการพัฒนาภายในชุมชนเป็นหลัก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่อาศัยในหมู่บ้านเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นสมาชิก

2) กองทุนหมู่บ้าน ควรมีการจัดระเบียบข้อการกู้เงิน เพื่อไปปลดหนี้เงินกู้จากแหล่งอื่นไว้ อย่างชัดเจน เนื่องจากการกู้เงินเพื่อปลดภาระหนี้สินจากแหล่งอื่น เป็นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านควรมุ่งไปที่กิจกรรมการทำบัญชีรายรับรายจ่าย การจัดการภาระหนี้สินของครัวเรือนประกอบ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกในระยะยาว และมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคน เข้าถึงการกู้ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเงินทุนของกองทุน โดยแนวทางในการจัดการการเงินของกองทุนหมู่บ้าน ควรมี 3 ประการ คือ (1) เอกสาร บัญชีถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน (2) การจัดเก็บเอกสารต่างๆ เป็นระบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ (3) มีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านบัญชี (อรสา หน่อปิ่นและคณะ, 2548)

3) เครือข่ายสวัสดิการชุมชน (สัจจะ วัน ละ บาท) ควรมีการจัดสรรงบประมาณและหลักเกณฑ์ในการให้สวัสดิการที่คำนึงถึงความสามารถในการเป็นตัวช่วยจัดสวัสดิการชุมชนได้ในระยะยาว คือ จัดสวัสดิการให้อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง มีความสมดุลระหว่างรายรับ คือ เงินที่สมาชิกจ่ายเดือนละ 30 บาท และ รายจ่าย คือ เงินค่าสวัสดิการที่ต้องจ่ายให้กับสมาชิก และควรมีการทำความเข้าใจประเด็นด้านเงินที่สมาชิกจ่ายไปทุกเดือนว่า เป็นลักษณะการจ่ายเปล่า เดือนต่อเดือน ไม่ใช่เป็นเงินสะสมที่สามารถถอนออกเมื่อใดก็ได้ ซึ่งพบว่ายังเป็นประเด็นที่สมาชิกยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ซึ่งเห็นได้จากประเด็นด้านการมีเงินออมของเครือข่ายสวัสดิการชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่

4) องค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม ควรมีการปรับรูปแบบการดำเนินงานและกิจกรรมที่สอดคล้องทั้งวิถีชีวิตชนบท (เกษตรกรรม) และวิถีชีวิตชุมชนเมือง โดยการคิดกลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อดึงให้สมาชิกในชุมชนส่วนหนึ่งที่มีวิถีชีวิตแบบเมือง รู้สึกอยากเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่ม และทำให้องค์กรการเงินชุมชน เป็นองค์กรที่อำนวยความสะดวกด้านการเงินแก่คนทั้งชุมชนอย่างแท้จริง

5.2.2 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

1) สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการเข้าเป็นสมาชิก คือ การต้องการเงินกู้ ประกอบกับทัศนคติด้านการเป็นแหล่งเงินกู้ อันเป็นที่พึงของสมาชิกได้เป็นอย่างดี เป็นทัศนคติที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น สมาชิกควรนำเงินกู้ที่ได้ไปพัฒนาด้านรายได้ควรเรือน เป็นหลัก เพื่อให้สามารถชำระหนี้เงินกู้ที่กู้มาได้และลดปัญหา รายรับที่ต่ำและรายจ่ายที่สูงที่เกิดขึ้นกับสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในภาพรวม

2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการเป็นสมาชิก คือ การต้องการเงินกู้ และทัศนคติที่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เป็นและ ไม่เป็นสมาชิก คือ กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้เงินกู้ไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่นได้มาก ดังนั้น สมาชิกควรมีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการกู้เงินเพื่อชำระหนี้ ในประเด็นดอกเบี้ยประกอบ นอกเหนือจากได้ความเร่งด่วนของเวลาในการชำระ และมีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายประกอบเพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาหนี้สินในระยะยาว

3) สมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการเข้าเป็นสมาชิก คือ เพื่อต้องการรับสวัสดิการต่างๆ 9 ด้าน ประกอบกับคะแนนทัศนคติเฉลี่ย ด้านเครือข่ายสวัสดิการชุมชนช่วยให้สมาชิกได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติสูงสุด สะท้อนการให้ความสำคัญด้านความต้องการได้รับสวัสดิการในกลุ่มที่เป็นสมาชิก และประเด็นการมีเงินออม

เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชน เป็นการอธิบายภาพรวมได้ว่าสมาชิกบางส่วนยังมีแนวคิดว่าการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนทำให้ตนเองได้รับทั้งสวัสดิการและเงินออมในตัว ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้อง ดังนั้นผู้เป็นสมาชิกควรมีการทำความเข้าใจสิทธิที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดความตัดสินใจที่ถูกต้องในการดำรงสถานภาพการเป็นสมาชิก

4) สมาชิกองค์กรการเงินชุมชนภาพรวมเนื่องจากสวัสดิการและผลประโยชน์ที่ได้จากองค์กรการเงินชุมชน มาจากกำไรที่เกิดจากผลการดำเนินงาน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากดอกเบี้ยหรือค่าธรรมเนียมที่องค์กรการเงินชุมชนได้จากการให้สมาชิกกู้เงิน ดังนั้นผู้เป็นสมาชิกควรมีวินัยและจิตสำนึกในการชำระเงินกู้เพื่อให้องค์กรการเงินชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ทางการเงินให้สมาชิกได้อย่างยั่งยืน

5.2.3 ข้อเสนอแนะต่อประชาชนในพื้นที่ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

1) ทำใจเปิดกว้างในการศึกษา และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่องค์กรการเงินชุมชนมีต่อชุมชน เนื่องจากจะเป็นการช่วยให้องค์กรรากหญ้าของชุมชนมีการเติบโตที่เข้มแข็ง และชุมชนก็จะเข้มแข็ง

2) ศึกษากฎระเบียบ และเงื่อนไขต่างๆ ขององค์กรการเงินชุมชนที่สนใจเข้าเป็นสมาชิก ให้ชัดเจนก่อนเข้าเป็นสมาชิก เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์กรการเงินชุมชนได้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในระยะยาว

5.3 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่มีปริมาณมาก จึงจำเป็นต้องใช้ทีมเก็บข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยควรมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้อย่างละเอียด เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะสมาชิกอย่างเดียว อาจทำให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่ไม่ครบถ้วน ดังนั้น ก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากสมาชิก ควรมีการศึกษาข้อมูลขององค์กรการเงินชุมชนที่จะศึกษา และ พูดุขยสัมภาษณ์ผู้เป็น ประธานและคณะกรรมการองค์กรการเงินชุมชน เพื่อให้เกิดการออกแบบสอบถามที่ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาได้มากขึ้น

3) ในประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติ โดยเฉพาะต่อกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ตัวแปรต้นที่ผู้วิจัย กำหนดเพื่อศึกษาความสัมพันธ์นั้น ไม่มีตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยท่านต่อไปหรือผู้สนใจศึกษาจะทำการวิจัยหรือศึกษาว่า ปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน

4) ผู้วิจัยหรือผู้สนใจศึกษา สามารถนำประเด็นด้านวัตถุประสงค์หลักในการเข้าเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนแต่ละประเภท ไปต่อยอดศึกษาความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาการให้บริการขององค์กรการเงินชุมชนตรงกับความต้องการหลักของสมาชิก

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชบัญชา. 2553. การใช้ SPSS For Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุศล ฐิณะกุล. 2553. “ไมโครไฟแนนซ์” ความท้าทายและโอกาสของ ธ.ก.ส. . *พัฒนาชนบท*. (ปีที่10 ฉบับที่ 35 เดือน เมษายน-มิถุนายน 2553): 3-14.
- จำรอง เงินดี. 2552. *จิตวิทยาสังคม Social Psychology*. กรุงเทพฯ. โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- ชาติรี เจริญศิริ ตำรวจ ผัดผล ถนัด ไบยา จินตนา จันท์ดี อนงค์ อินแสง อุดม พานิช และศาสตราภินันดา. 2544. การจัดการกองทุนชุมชนในตำบลเมืองจั่ง กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ: รายงานวิจัยภายใต้ชุดโครงการ เศรษฐกิจชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชาติรี ทิชนพงษ์. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรณีศึกษา อ.รัศมี จ.สงขลา. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ต่อเกียรติ น้อยสำลี. 2544. การวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนพึ่งตนเอง. สงขลา: ภาคนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. 2539. *องค์กรและการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- รัชชัย กันทะวันนา ธานี ศรีวงศ์วรรณ จิราภรณ์ เสวระกะ รัตน์สุดา ทนันทปา และชนิดิตต์ ชัยนันท์. 2546. การพัฒนาแบบองค์รวมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมืองลำพูน. กรุงเทพฯ: รายงานวิจัยภายใต้ชุดโครงการ การบริหารจัดการท้องถิ่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. 2549. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ. บริษัท วี.อินเตอร์ พรินท์ จำกัด.
- นรินทร์ เชวงนิรันดร์ ปนัดดา เดวามัด และมณัญญา คำภีระ . 2554. Microifinance (การเงินเพื่อพัฒนาชุมชนในชนบท). *พัฒนาชนบท*. (ปีที่10 ฉบับที่ 38 เดือนมกราคม-มีนาคม 2554): 97-111.
- ประพันธ์ เสวตนันท์. 2541. *เศรษฐศาสตร์มหภาค*. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีดี โชติช่วง. 2544. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กระบวนการสะสมทุนโดยชุมชน. *พัฒนาชุมชน*. 2. (กุมภาพันธ์ 2544): 25-31.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พัชรี วารีพัฒน์ และคณะ. 2546. โครงการวิจัยการจัดการกองทุนภายในหมู่บ้านไสรักษ์ หมู่ที่ 8 ตำบลกะหรอ กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ: รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พัชรีศรี ชมพุกำ. 2552. องค์การและการจัดการ ORGANIZATION AND MANAGEMENT. กทม. Mc Graw Hill Education.
- พูลทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธ์. 2548. องค์การการเงินชุมชน: วินัยและการจัดการ. กรุงเทพฯ. พิธิษฐ์ไทย ออฟเซต
- กิริกาญจน์ ไคนุ่นนา. 2552. “ธนาคารมะม่วง” เครื่องมือรวมคนรวมทุน ปลอดภัยรอบตัว-ตั้งเป้าจัดสวัสดิการทุกด้าน. **รัฐมิแล**. (ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2552): 29-34.
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 2553. **หลักสูตรมาภิบาล. [ออนไลน์]**. <http://www.ocn.ubu.ac.th/service/luktam.pdf> [ค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2553]
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ. สุวีริยาสาส์น.
- ศิริรัตน์ หนูวิล. 2545. การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา หมู่บ้านโคกทราย หมู่ที่ 4 ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา. สงขลา: สารนิพนธ์ประกาศนียบัตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิริวรรณ กราปัญญา. 2548. **ปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพกองทุนหมู่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง**. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน). 2553. **ทุนชุมชนกับการขับเคลื่อนประเทศไทย 25 กรณีตัวอย่างองค์การการเงินชุมชน กระบวนการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นด้วยองค์การการเงิน**. กรุงเทพฯ. บริษัท สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สมคิด บางโม. 2548. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ. บริษัทวิทย์พัฒน์ จำกัด
- สมชาย เหล็กเพชร สุเทพ ศิริวรรณ อังสนา สุริยา อนันต์ แยมสมัย น้ำอ้อย ยืนยาว และพิมพ์ใจ กัญชนะ. 2548. **การประยุกต์หลักธรรมกับการสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ การเกษตร พัฒนา จำกัด อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: รายงานวิจัยภายใต้ชุดโครงการการบริหารจัดการท้องถิ่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สร้อยตระกูล (ติวยาน นท์) อรรถมานะ. 2541. **พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2545. **ชุดบทเรียนจากชุมชน ลำดับที่ 16 การจัดการการเงินชุมชน กรณีเครือข่ายอ้อมทรัพย์จังหวัดสงขลา**. กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานจังหวัดสงขลา. มปป. **ลักษณะภูมิประเทศ/ลักษณะภูมิอากาศ**. [ออนไลน์].
http://www.songkhla.go.th/web_sk/data/country.html [ค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2553]
- สำนักงานพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. 2553ก. **ฐานข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตปี 2552-2553**. [ออนไลน์]. <http://61.19.244.12/devBudget/villagefunds.html> [ค้นวันที่ 11 สิงหาคม 2553]
- สำนักงานพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. 2553ข. **ความรู้ทั่วไป กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. [ออนไลน์]. <http://61.19.244.12/devBudget/villagefunds.html> [ค้นวันที่ 11 สิงหาคม 2553]
- สุชาดา สุวรรณขำ. 2547. **ความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดสงขลา**. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุริยะ พิเศษอรุณการ. 2546. “กองทุนหมู่บ้าน” กับ “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” ต่างกันตรงไหน?. **พัฒนาชุมชน**. (ปีที่ 42 ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม 2546): 17-20.
- อรสา หน่อปิ่น กชกร การแจ้ง อาทิตย์ มัชฌิมดิทสมัย ตระการ แก้วดวง และทัศนีย์ พยงาย. 2547. **โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน กองทุนแม่ก๊ะ หมู่ 8 และกองทุนหมู่บ้านแม่ซ้อน หมู่ที่ 4 อำเภอเขียงดาว จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: รายงานวิจัยภายใต้ชุดโครงการ เศรษฐกิจชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุดม แก้วประดิษฐ์. มปป. **ระเบียบข้อบังคับและสิทธิประโยชน์สมาชิกสัจจะลดรายจ่ายวันละ 1 บาท เพื่อทำสวัสดิการภาคประชาชน ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา**. (สำเนา)

ภาคผนวก

No ____

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง ทักษะชีวิตของประชาชนที่มีต่อองค์กรการเงินชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา

สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม 1) เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน 2) ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนพื้นที่ 1) ตำบลเขาพระ 2) ตำบลท่าข้าม 3) ตำบลชิงโค v-02 หมู่ที่..... v-03

วันที่สัมภาษณ์..... ผู้สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ GF-01
 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ.....ปี GF-02
3. ศาสนา GF-03
 1) พุทธ 2) อิสลาม 3) คริสต์
 4) อื่นๆ (ระบุ).....
4. ระดับการศึกษา GF-04
 1) ไม่ได้เรียนหนังสือ 2) ประถมศึกษา 3) มัธยมศึกษาตอนต้น
 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 5) อนุปริญญา 6) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
5. สถานภาพการสมรส GF-05
 1) โสด 2) สมรส 3) หย่าร้าง 4) หม้าย
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม) GF-06
7. อาชีพหลัก GF-07
 1) ทำสวนยาง 2) ทำสวนผลไม้ 3) ทำสวนผัก
 4) ทำนา 5) ทำประมง 6) รับราชการ
 7) รับจ้างทั่วไป 8) พนักงานบริษัท 9) ค้าขาย
 10) สมาชิก อปท. 11) กรรมการ MF 12) อื่นๆ (ระบุ).....
8. อาชีพเสริม (รอง) 1) มี 2) ไม่มี GF-08
9. ระบุอาชีพรอง GF-09
 1) ทำสวนยาง 2) ทำสวนผลไม้ 3) ทำสวนผัก
 4) ทำนา 5) ทำประมง 6) รับราชการ
 7) รับจ้างทั่วไป 8) พนักงานบริษัท 9) ค้าขาย
 10) สมาชิก อปท. 11) กรรมการ MF 12) อื่นๆ (ระบุ).....

10. พื้นที่ถือครองของครัวเรือน.....ไร่ GF-09 เป็นพื้นที่เกษตรกรรม.....ไร่ GF-10
11. รายได้จากการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน GF-11
- 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท   2) 5,001 – 7,500 บาท   3) 7,501-10,000 บาท
- 4) 10,001-12,500 บาท   5) 12,501-15,000 บาท   6) 15,001-17,500 บาท
- 7) 17,501-20,000 บาท   8) 20,001-22,500 บาท   9) มากกว่า 22,500 บาท
12. รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน GF-12
- 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท   2) 5,001 – 10,000 บาท   3) 10,001-15,000 บาท
- 4) 15,001-20,001 บาท   5) 20,001-25,000 บาท   6) 25,001-30,001 บาท
- 7) 30,001-35,000 บาท   8) 35,001-40,000 บาท   9) มากกว่า 40,000 บาท
13. รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน GF-13
- 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท   2) 5,001 – 10,000 บาท   3) 10,001-15,000 บาท
- 4) 15,001-20,001 บาท   5) 20,001-25,000 บาท   6) 25,001-30,001 บาท
- 7) 30,001-35,000 บาท   8) 35,001-40,000 บาท   9) มากกว่า 40,000 บาท
14. ปัจจุบันท่านมีเงินออมหรือไม่   1) มี   2) ไม่มี GF-14
15. ท่านฝากเงินกับแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) ธนาคารพาณิชย์ GF-15   2) องค์กรการเงินชุมชน (กลุ่มออมทรัพย์ GF-16
(รวม ธกส. และออมสิน)   กองทุนหมู่บ้าน และธนาคารหมู่บ้าน)
- 3) กลุ่มสหกรณ์ GF-17   4) อื่นๆ ระบุ)..... GF-18
16. เงินออมของท่าน (ทุกแหล่ง) เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท/เดือน GF-19
17. เงินฝากของท่าน ที่ออมทรัพย์กับองค์กรการเงินชุมชน (กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน GF-20
และธนาคารหมู่บ้าน).....บาท/เดือน
18. ภาระหนี้สินของท่านในปัจจุบัน.....บาท GF-21
19. ท่านมีภาระหนี้สินกับแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) ธนาคารพาณิชย์ GF-22   2) องค์กรการเงินชุมชน (กลุ่มออมทรัพย์ GF-23
(รวม ธกส. และออมสิน)   กองทุนหมู่บ้าน และธนาคารหมู่บ้าน)
- 3) กลุ่มสหกรณ์ GF-24   4) อื่นๆ ระบุ)..... GF-25

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

1. กลุ่มออมทรัพย์

1.1 สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน MF-01

- 1) เป็นสมาชิก   2) ไม่เป็นสมาชิก (ข้ามไปตอบข้อ 2)

1.2 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่ท่านเป็นสมาชิก.....กลุ่ม MF-02

1.3 กลุ่มออมทรัพย์ที่ท่านเป็นสมาชิก MF-03

- 1) ในหมู่บ้าน   2) นอกหมู่บ้าน   3) ทั้งในและนอกหมู่บ้าน

1.4 สถานภาพการเป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน MF-04

- 1) เป็นกรรมการ   2) ไม่เป็นกรรมการ

1.5 วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) เพื่อประโยชน์ด้านดอกเบี้ยเงินฝาก MF-05   2) เพื่อต้องการเงินกู้ MF-06
- 3) ต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมในชุมชน MF-07   4) เพื่อรับสวัสดิการ MF-08
- 5) อื่นๆ (ระบุ)..... MF-09

2. กองทุนหมู่บ้าน

2.1 สมาชิกในครัวเรือนของท่านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ข้ามไปตอบข้อ 3) MF-10

- 1) เป็น   2) ไม่เป็น

2.2 สถานภาพการเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน MF-11

- 1) เป็นกรรมการ   2) ไม่เป็นกรรมการ

2.3 วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) เพื่อประโยชน์ด้านดอกเบี้ยเงินฝาก MF-12   2) เพื่อต้องการเงินกู้ MF-13
- 3) ต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมในชุมชน MF-14   4) เพื่อรับสวัสดิการ MF-15
- 5) อื่นๆ (ระบุ)..... MF-16

3. เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละบาท)

3.1 สถานภาพการเป็นสมาชิกเครือข่าย MF-17

- 1) เป็นสมาชิก   2) ไม่เป็นสมาชิก (ข้ามไปตอบข้อ 6)

3.2 สถานภาพการเป็นกรรมการเครือข่าย MF-18

- 1) เป็นกรรมการ   2) ไม่เป็นกรรมการ

3.3 วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกเครือข่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) เพื่อต้องการรับสวัสดิการต่างๆ 9 ด้าน MF-19
- 2) เพื่อต้องการยืมเงินจากกองทุนส่งเสริมอาชีพและการศึกษา MF-20
- 3) ต้องการมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมในชุมชน MF-21
- 4) อื่นๆ (ระบุ)..... MF-22

5. รวมจำนวนองค์กรการเงินที่เป็นสมาชิก .....ประเภท (กรอกโดยผู้สัมภาษณ์) MF-23

6. เหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน (ตอบได้มากกว่าข้อ)

☐ 1) ไม่ทราบว่ามืองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่	MF-24
☐ 2) วิถีชีวิตไม่เหมาะกับการร่วมกิจกรรมองค์กรการเงินชุมชน	MF-25
☐ 3) ไม่มั่นใจในคณะกรรมการและประธานของกลุ่ม	MF-26
☐ 4) ไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชน	MF-27
☐ 5) มีแหล่งเงินทุนอื่น เช่น ธนาคารพาณิชย์ ในการให้บริการอยู่แล้ว	MF-28
☐ 6) เชื่อว่าองค์กรการเงินชุมชนเป็นสถาบันที่ไม่มีความมั่นคง	MF-29
☐ 7) มีสวัสดิการจากแหล่งอื่นเพียงพออยู่แล้ว	MF-30
☐ 8) มีสมาชิกคนอื่นในครัวเรือนเป็นแล้ว	MF-31
☐ 9) อื่นๆ (ระบุ).....	MF-32

ส่วนที่ 3 ทศนคติต่อบทบาทขององค์กรการเงินชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อความ	ระดับการเห็นด้วย				
	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)	
กลุ่มออมทรัพย์					
1. การฝากเงินกับกลุ่มออมทรัพย์มีความมั่นคงและปลอดภัย					AT-01
2. กลุ่มออมทรัพย์เป็นแหล่งกู้เงินอันเป็นที่พึงของสมาชิกได้เป็นอย่างดี					AT-02
3. กลุ่มออมทรัพย์นำเงินกำไรมาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้เป็นอย่างดี					AT-03
4. ประธานกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส					AT-04
5. กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส					AT-05
6. กลุ่มออมทรัพย์มีส่วนทำให้ผู้กู้ได้เงินกู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพทำให้ได้ผลทางเศรษฐกิจดีขึ้นอย่างชัดเจน					AT-06
7. กลุ่มออมทรัพย์มีส่วนทำให้ผู้กู้นำเงินกู้ไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่นได้มาก					AT-07
8. กลุ่มออมทรัพย์มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม มิติสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม					AT-08

ข้อความ	ระดับการเห็นด้วย				
	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)	
กองทุนหมู่บ้าน					
1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุกคนสามารถใช้สิทธิ์กู้เงินได้อย่างเท่าเทียมกัน					AT-09
2. ประธานกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส					AT-10
3. กรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส					AT-11
4. กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้ได้เงินกู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพทำให้ได้ผลทางเศรษฐกิจดีขึ้นอย่างชัดเจน					AT-12
5. กองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ผู้กู้นำเงินกู้ไปปลดหนี้เงินกู้แหล่งอื่นได้มาก					AT-13
6. กองทุนหมู่บ้านมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มิติสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม					AT-14
เครือข่ายสวัสดิการชุมชน					
1. กองทุนสัจจะวันละบาทช่วยให้สมาชิกได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี					AT-15
2. ประธานเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส					AT-16
3. กรรมการเครือข่ายสัจจะวันละบาทดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และมีความโปร่งใส					AT-17
4. กองทุนสัจจะวันละบาทเป็นหลักประกันความมั่นคงด้านสวัสดิการให้กับสมาชิกได้อย่างยั่งยืน					AT-18

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล นายรัชภัทรธรรม สังขชาติ

วัน เดือน ปี เกิด 13 ธันวาคม 2528

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	พ.ศ. 2551

ตำแหน่งงานและสถานที่ทำงาน

พ.ศ. 2553 ผู้ช่วยวิจัย โครงการวิจัยองค์การการเงินชุมชนกับการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พ.ศ. 2554 ผู้ช่วยพนักงานพัฒนาธุรกิจ ธ.ก.ส. อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี